

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

DŮCHODOVÁ REFORMA ČESKÉ REPUBLIKY

Růžena Vrkoslavová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Vrkoslavová Růžena

Veřejná správa a regionální rozvoj - Hradec

Název práce

Důchodová reforma České republiky

Anglický název

Pension Reform in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je zhodnotit důchodový systém České republiky a jeho jednotlivé pilíře. Přínosem práce budou vlastní náměty na zlepšení finančního zabezpečení obyvatel ve stáří.

Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena na část teoretickou a analytickou. V teoretické části budou vysvětleny základní pojmy a kategorie z oblasti důchodového systému ČR a jednotlivé etapy důchodových reforem. V praktické části práce bude zhodnocen důchodový systém z hlediska jednotlivých pilířů. Závěr práce bude obsahovat vlastní náměty k zefektivnění důchodového systému ČR.

V bakalářské práci bude využita metoda sekundárního sběru dat, analýza dokumentu, syntéza, deskripce, komparace a dotazníkové šetření.

Harmonogram zpracování

1. Příprava a studium odborné literatury, upřesnění dílčích cílů BP a volba postupu řešení:	3/2014
2. Zpracování teoretických východisek - literární rešerše:	5/2014
3. Vypracování vlastního řešení, diskuse a zhodnocení výsledků:	9/2014
4. Zpracování finálního dokumentu bakalářské práce:	12/2014
5. Odevzdání práce vedoucí k posouzení:	31.1.2015

Rozsah textové části

30 - 40 stran

Klíčová slova

Důchodový systém, důchodové pilíře, účastníci důchodového pojištění, penzijní fondy, reforma penzijního systému, sociální politika, demografický vývoj

Doporučené zdroje informací

- BRDEK, Vojtěch, JÍROVÁ, Hana, KREBS, Vojtěch. Trendy v evropské sociální politice. Praha: ASPI Publishing, 2002, 251 s. ISBN 80-86395-25-1.
- FILIP, Miloš, POSPÍŠIL, Roman. Finanční poradenství: co s tou penzí. 1. vyd. Praha: Institut pro finanční poradenství, 2013, 135 s. ISBN 978-80-905457-0-0.
- KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4.
- LOUŽEK, Marek. Důchodová reforma - revoluce, nebo evoluce?. Praha: Občanský institut, 2008, 15 s. Bulletin (Občanský institut), č. 197. ISBN 978-80-86972-26-8.
- LOUŽEK, Marek. Důchodová reforma. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2014, 100 s. ISBN 978-80-246-2612-3.
- RYS, Vladimír. Česká sociální reforma: (sociologická studie). Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2003, 170 s. ISBN 80-246-0588-0.
- RYTÍŘOVÁ, Lucie. Důchodový systém v České republice. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013, 115 s. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-821-5.
- Sociální reformy ve střední Evropě - cesta k novému modelu sociálního státu?. Vyd. 1. Editor Koldinská, Kristina, Štefko, Martin. Praha: Auditorium, 2011, 240 s. ISBN 978-80-87284-14-8.
- SYROVÝ, Petr. Jak si spořit na důchod: zorientujte se v důchodové reformě. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 152 s. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-4479-7.
- HIROSE, Edited by Kenichi a Decent Work Technical Support Team for Central and Eastern Europe INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION. Pension reform in Central and Eastern Europe: in times of crisis, austerity and beyond. Budapest: ILO, 2011. ISBN 978-92-2-125639-7

Vedoucí práce

Pletichová Dobroslava, Ing.

Termín odevzdání

březen 2015

Elektronicky schváleno dne 22.10.2014

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22.10.2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Důchodová reforma České republiky" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16. 3. 2015

Růžena Vrkoslavová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí práce Ing. Dobroslavě Pletichové za cenné připomínky a odborné rady, které mně poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Důchodová reforma České republiky

Pension Reform in the Czech Republic

Souhrn

Současný důchodový systém České republiky je dlouhodobě neudržitelný, jak z hlediska stavu veřejných financí, tak očekávaných demografických změn. Podle prognóz demografického vývoje je patrné, že se zvyšuje průměrný věk dožití, klesá porodnost a snižuje se podíl ekonomicky aktivních obyvatel. Postupné stárnutí populace zvyšuje zátěž státního rozpočtu v podobě mandatorních výdajů na vyplácení penzí. Hospodaření systému důchodového pojištění je od roku 2009 v neustálém deficitu, v roce 2014 byl dokladován nejvyšší deficit za posledních 20 let, překračující výši 50 mld. Kč. V současné době je důchodový systém ČR založen na třech důchodových pilířích. Druhý důchodový pilíř, který byl zaveden v roce 2013, měl umožnit občanům spořit si na stáří prostřednictvím soukromých penzijních fondů. Zájem o tento způsob spoření byl však velice nízký (cca 83 tis. přihlášených účastníků), neboť pro většinu občanů byl nevýhodný. Z těchto důvodů bylo rozhodnuto, že do konce ledna 2016 bude II. důchodový pilíř zrušen. Důchodový systém ČR musí projít další etapou reformy a nabídnout občanům jistotu, že jim úspory na stáří zajistí přiměřenou životní úroveň. S těmito problémy, jak zefektivnit důchodový systém, se potýkají vlády ve všech vyspělých zemích.

Summary

The recent pension system of the Czech Republic is not sustainable in the long-term due to both public finance shortage and demographic changes. According to demographic development forecasts, it is obvious that the life expectancy has been increasing whereas the natality rate has been decreasing as well as the share of economically active population. Ageing of population has a substantial impact on the state budget due to mandatory

pension expenditures. The balance on the pension insurance account has been negative since 2009; in 2014 the deficit reached its peak exceeding 50 billion CZK. Currently, the pension system is based on three pillars. The second pillar was launched in 2013 and it was supposed to encourage savings by means of private pension funds. However, it recorded quite low interest with approximately 83,000 participants as it was not very convenient for most citizens. As a result, the second pillar is going to be withdrawn by the end of January 2016. The pension system of the Czech Republic has to undergo a substantial reform while providing citizens with a reasonable living standard perspective. All governments of developed countries are concerned with increasing the pension system effectiveness.

Klíčová slova: Důchodový systém, důchodové pilíře, účastníci důchodového pojištění, penzijní fondy, reforma penzijního systému, sociální politika, demografický vývoj

Keywords: Pension scheme, pension pillars, participants of pension insurance, pension funds, reform of pension scheme, social policy, demographic development

Obsah

Obsah	8
Seznam zkratk	9
1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika	12
3 Přehled řešené problematiky.....	13
3.1 Charakteristika sociální politiky	13
3.2 Historie důchodového systému České republiky do 2. světové války.....	15
3.3 Solidární systém po 2. světové válce 1948-1988.....	17
3.4 Důchodový systém České republiky po roce 1989.....	20
3.5 Základní modely důchodového systému a typy penzijních plánů	23
3.6 Způsoby financování systému důchodového zabezpečení	25
3.7 Financování důchodového zabezpečení v České republice.....	26
3.8 Výdaje ČR na důchodové pojištění	27
3.9 Pilíře důchodového systému	28
3.10 Demografický vývoj v České republice.....	32
3.11 Etapy důchodové reformy v České republice	33
4 Analytická část.....	37
4.1 Zhodnocení pilířů důchodového systému v ČR.....	37
4.2 Dotazníkové šetření – vyhodnocení.....	40
5 Zhodnocení výsledků.....	50
5.1 Návrh variant spoření ve III. důchodovém pilíři	51
5.2 Využití anuitního počtu pro výpočet výše úspor	53
6 Výsledky a diskuse	56
7 Závěr	58
8 Seznam použitých zdrojů.....	59
9 Seznam grafů, tabulek.....	65
10 Přílohy.....	66

Seznam zkratek

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

ČSFR – Československá federativní republika

ČSOB – Československá obchodní banka

ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení

ČSÚ – Český statistický úřad

DB – defined benefit – dávkově definované systémy

DC – defined contribution – příspěvkově definované systémy

ES – Evropské společenství

KB – Komerční banka

KSČ – Komunistická strana Československa

MFČR – Ministerstvo financí České republiky

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

NDC – notional defined contribution – hypotetické příspěvkově definované systémy

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

PAYG – pay as you go – průběžné financování

WHO – World Health Organization – Světová zdravotnická organizace

atd. – a tak dále

min. – minimálně

např. – například

p. a. – per annum - roční

tzv. – takzvaný

1 Úvod

Řešení důchodového systému a nastavení změn pro současný systém patří k často diskutované otázce. Z toho je patrné a nezpochybnitelné, že stávající způsob fungování a využívání důchodového systému je v dlouhodobém horizontu v České republice neudržitelný. Problémy týkající se důchodových systémů řeší v současné době vlády ve většině vyspělých zemí, především z důvodu demografických změn. Výrazné demografické změny se projevují v postupném stárnutí populace, kde je vykazována stále menší porodnost a větší podíl občanů v důchodovém věku. Průměrný věk naděje dožití u mužů je 75,2 roku; u žen je 81,1 roku. (ČSÚ, 2014) [online].[cit. 2015-03-09]. S tím souvisí vyšší nároky na státní rozpočet jednotlivých zemí v oblasti zabezpečení mandatorních-povinných výdajů státu na vyplácení penzí. V novodobé historii České republiky byl převzat koncept důchodového systému, který byl nastaven na základě zcela odlišné demografické křivky, kde počet obyvatel rostl a účastníci důchodového systému se dožívali nižšího věku, na principu mezigenerační solidarity. V posledním desetiletí bylo zjištěno, že dnešní příspěvky ze sociálního pojištění již nepokrývají potřebu na vyplácení starobních důchodů. Následně z toho vyplývá, že Česká republika se společně s jinými vyspělými evropskými státy nachází před obrovským a neudržitelným problémem v podobě narůstajícího schodku na účtu vyplácení starobních důchodů a rostoucího podílu seniorů v populaci. Zároveň by neměli být finančně zatěžováni lidé v produktivním věku neúměrnými odvody na sociální pojištění a nejistotou, kde bude nastavena maximální věková hranice pro odchod do starobního důchodu. Po několikaleté politické debatě, kdy nebylo možné najít shodu napříč politickým spektrem v otázkách důchodové reformy všech stran, zastoupených v parlamentu České republiky, a na základě několikaletého stále se zvyšujícího a nekontrolovatelného záporného salda na účtu pro vyplácení starobních důchodů, byla provedena těsnou koaliční většinou v parlamentu i přes nesouhlas opozice ČSSD a KSČM v ČR důchodová reforma, která začala platit 1. ledna 2013 za vlády premiéra Nečase. Přinesla zásadní proměnu ve formě tří pilířů a možnostech dobrovolné volby a přihlášení se k jednotlivým pilířům důchodové reformy. Výsledkem této reformy a přihlášení se do reformovaných pilířů bylo dáno na zřetel, že v budoucnu bude stát vyplácet penzi, která pokryje zcela základní potřeby občana, pokud bude účastníkem pouze prvního pilíře a bude spoléhat na průběžné financování. Proto byl navržen druhý a třetí

pilíř důchodové reformy. Druhý pilíř měl zajistit tvorbu úspor vlastními prostředky ve výši 3 % z hrubé mzdy vyvedené ze státního důchodu, spolu s 2 % vlastních prostředků z hrubé mzdy, odvedené zaměstnavatelem (celkem 5 %). Ve třetím pilíři je počítáno s penzijním připojištěním, kde občan spoří na svém soukromém účtu s minimálním příspěvem státu.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce na téma „Důchodová reforma České republiky“ je zhodnotit důchodový systém a jeho jednotlivé pilíře. Přínosem práce bude návrh variant spoření, které by zajistilo občanům ve stáří přiměřenou životní úroveň.

2.2 Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena do dvou hlavních částí, na teoretickou a analytickou. V teoretické části budou na základě literární rešerše vysvětleny základní pojmy z oblasti důchodového systému a sociální politiky, která úzce souvisí s historickými počátky důchodového systému. Bude obsahovat historický vývoj důchodového systému České republiky od počátku, až do 90tých let 20. století. V teoretické části bude dále provedena deskripce jednotlivých pilířů důchodového systému, který byl zaveden v rámci důchodové reformy v roce 2013.

Zdroje informací budou čerpány z odborné literatury, příslušných zákonů, z internetových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, České správy sociálního zabezpečení a Ministerstva financí České republiky a právního systému Codexis.

Analytická část bakalářské práce bude rozdělena na tři části. V první bude zhodnocen současný důchodový systém ČR, tj. z pohledu tří důchodových pilířů. Ve druhé části budou zhodnoceny výsledky dotazníkového šetření, které bude probíhat od ledna 2015 do února 2015. Na základě výsledků dotazníkového šetření a analýzy jednotlivých důchodových pilířů budou navrženy varianty pro účastníky spoření z hlediska doporučené výše pravidelného spoření, která by jim pomohla zajistit přiměřenou životní úroveň ve stáří.

V závěru práce bude provedeno celkové zhodnocení, včetně vlastních námětů. V bakalářské práci bude využita metoda sekundárního sběru dat, analýza dokumentu, syntéza, deskripce, komparace a dotazníkové šetření.

3 Přehled řešené problematiky

3.1 Charakteristika sociální politiky

Sociální politika je jako součást společenského celku vnímána různými úhly pohledu, s růzností v interpretaci díky prolínání se do řady vědních oborů. Lze ji charakterizovat jako politiku, kde prioritní postavení hraje občan, na kterého je směřována pro jeho osobnostní rozvoj, zlepšení kvality jeho života a podmínek žití. Zároveň je společenský celek ovlivňován nezastupitelnou sociální politikou, především ve sféře sociální, ekonomické, politické, ekologické atd. Sociální politika má velký vliv na rozvoj celého společenského systému. Není jednoznačně definovatelná, i přes některé společné znaky v každé zemi i době probíhá specificky. (Krebs, 2010)

Sociální politika je chápána v teorii a praxi různorodě. Nejčteněji je charakterizována třemi přístupy. Z širšího úhlu pohledu může být prezentovaná jako určité jednání státu ovlivňující sociální skutečnost společnosti. Dále je součástí hospodářské politiky, zabývající se opatřeními ve sféře zaměstnanosti, sociálního zabezpečení, atd. Z užšího úhlu pohledu se identifikuje se sociálním zabezpečením, s orientací na životní úroveň osob zajišťovanou prostřednictvím fondů. (Kotous, Munková, Štefko, 2013) [online].[cit. 2014-09-01]

Základní principy sociální politiky

Podstatou fungování sociální politiky je plnění stanovených cílů, které jsou realizovány prostřednictvím vazeb institucí, nástrojů a subsystémů. (Kotous, Munková, Štefko, 2013) [online].[cit. 2014-09-01]

Nejdůležitější principy sociální politiky:

- ♦ **sociální spravedlnost** – princip založený na určitých pravidlech společnosti z dvou úhlů pohledu, v právním smyslu založený na rozdělování příjmů a bohatství, v sociálním smyslu založený na rozdělování životních předpokladů a příležitostí mezi občany. Každá vláda má snahu o sociální spravedlnost, je však obtížné

jednoznačně vymezit, co je a co už není spravedlivé. Sociální spravedlnost je relativní, směřovaná ve prospěch občanů, k dobru a humanismu.

- ♦ **sociální solidarita** – hlavní myšlenkou je přerozdělování prostředků a životních podmínek občanů v duchu solidarity. Každý člověk je součástí sociálního celku a je určitou měrou odkázaný na druhé. Solidarita spočívá ve vzájemném porozumění, soudržnosti, odpovědnosti a pospolitosti. Dělí se z hlediska horizontálního a vertikálního. Z horizontálního pohledu jde o mezigenerační solidaritu, solidaritu zdravých s nemocnými atd. Z vertikálního pohledu jde nejčastěji o mezinárodní solidaritu (činnost nadnárodních světových organizací např. WHO, ES).
- ♦ **ekvivalence** – neboli rovnocennost svým způsobem souvisí s principem solidarity. Tento princip je založený na výši příjmu z ekonomické činnosti, v ekonomicky vyspělých společnostech vyvstává nutnost promísení principů solidarity a ekvivalence, kde se předpokládá např. rovnocenné rozdělování důchodů v závislosti na zásluhách a výkonech, občan je motivován k soběstačnosti a nižší sociální potřebě pomoci od státu. (Krebs, 2010)
- ♦ **subsidiarita** – vychází z principu, kdy člověk nejprve uspokojí své potřeby, v druhé řadě pomůže rodině, organizaci a nakonec státu. K dosažení principu je třeba výchovy občanů k vlastní odpovědnosti a vytváření prostoru pro jejich sociální jednání.
- ♦ **participace** – princip nastavený na podílení se občana na všem, co ho v životě bezprostředně ovlivňuje, např. politická opatření jsou efektivně akceptována v případě ztotožnění se občanů s nimi (Kotous, Munková, Štefko, 2013) [online].[cit. 2014-09-01]

Typy (modely) sociální politiky

Nejen v minulosti, ale i dnes je trvalým jevem neshoda ve výkladu sociální politiky, v tom, jak má být nastavena, jaký má mít cíl, jakou úlohu koncepční i praktickou má v této otázce sociální politiky mít stát a ostatní subjekty. V praxi sociální politiky jsou dnes uváděny tři klasické typy či modely.

♦ **Institucionálně redistributivní typ (také sociálně demokratický, občanský)**

Je rovněž označován jako typ univerzalistický, s dominantní rolí státu. Je charakterizován jako typ, který je orientován na celou populaci bez rozlišení výše sociální potřeby s velkým rozsahem pro přerozdělení. Je typický pro skandinávské země, byl aplikován i u nás v době bývalého ČSSR. (Kotous, Munková, Štefko, 2013) [online]. [cit. 2014-09-01]

♦ **Výkonový (korporativní) typ**

Charakteristickým rysem tohoto typu je vize uspokojení sociálních potřeb na základě pracovního výkonu, produktivity a pracovních zásluh. Je zde kladen důraz na větší spolupráci občanů a uplatnění sociálního pojištění. Financování dávek je pokryto z pojistných fondů, výše přerozdělení proti redistributivnímu typu je nižší. Bývá aplikován například v zemích SRN, Rakousku či Francii. (Krebs, 2010)

♦ **Reziduální typ**

Přenáší odpovědnost za uspokojení svých sociálních potřeb na každého občana. V tomto případě je minimální odpovědnost státu a nejnižší výše přerozdělení. Hlavní roli zde hraje trh a jeho instituce, rodina, teprve až v případě selhání nastupuje sociální politika státu. Tento typ se nejvíce ztotožňuje se sociální politikou v USA, Japonsku, v poslední době i ve Velké Británii. (Krebs, 2010)

3.2 Historie důchodového systému České republiky do 2. světové války

Prvotní popis bude směřován na nastavení důchodového systému od první republiky do roku 1989 s bližším pohledem po desetiletích od 50. let 20. stol. do pádu komunistického režimu v Československu.

Počátek sociálního státu

„Sociální pojištění, které je základním pilířem každého systému sociálního zabezpečení, má v českých zemích staré kořeny.“ (Rys, 2003, s. 15)

Zlomovou skutečností bylo zrušení nevolnictví s následným rozvojem průmyslu a migrací obyvatel do měst. V důsledku průmyslové revoluce byly oslabovány rodinné vazby, dětem bylo znemožněno se plnohodnotně postarat o rodiče. Pro uchránění před chudobou, převážně dělnických rodin, musela být řešena otázka sociální zajištěnosti. Zavedení prvního penzijního pojištění je spojeno s německým kancléřem Otto von Bismarckem, a to koncem 19. století. Samotný počátek v českých zemích je zaznamenán také ke konci 19. století, kdy v letech 1889-1892 vznikaly stanovy pro zdravotní pojištění v dolech. Koncem 19. století byl schválen první zákon o nemocenském a úrazovém pojištění dělníků. Pro státní zaměstnance bylo sociální pojištění ve formě odpočivných platů, které v určitých případech dosahovaly až 100% původní mzdy. (Filip & Pospíšil, 2013)

První zmínky o zajištění penze státem jsou datovány k roku 1907 s reálnou funkcí systému až v roce 1909. Nárok na penzijní dávky byl přiznán až po 40 letech spoření a pouze pro soukromé zaměstnance ve vyšších službách. Novelizací z roku 1920 bylo zavedeno pojištění pro Slovensko a Podkarpatskou Rus. I když byl seznam pojištěnců rozšířen, ze systému ale byli eliminováni například dělníci a učni, což se všeobecně neslučovalo s Bismarckovým pojištěním zaměřeným převážně na dělníky. (Filip & Pospíšil, 2013)

Zákonem z roku 1924 bylo zavedeno pro státní zaměstnance nemocenské pojištění a pro dělníky penzijní pojištění. (Rys, 2003)

Z pojistného systému byly dělníkům vypláceny první penze v období let 1929-1930. Benefitem v případě jednoho roku bez zaměstnání se stal odchod do důchodu po 55 letech věku pojištěnce. Zároveň finance, které byly vybrány na penzi, byly použity jako kapitál, který se investoval do cenných papírů, dále byl přesměrován do výstavby plynáren, elektráren nebo sítí. Prostředky nesměly být investovány do zahraničí, regulace byla přísná. Odchod do důchodu byl většinou nastaven u žen věkem 60 let, u mužů 65 let. (Filip & Pospíšil, 2013)

V období hospodářské krize v 30. letech 20. stol. a v období do roku 1945 byl vývoj zpomalen. (Rys, 2003)

Tabulka 1: Průměrná mzda a průměrný starobní a invalidní důchod v roce 1935

Kategorie zaměstnanců	Prům. měsíční mzda (v Kč)	Prům. měsíční starobní a invalidní důchod (v Kč)	Podíl důchodu na mzdě (v %)
Dělník	399	141	35,3
Horník	802	234	29,2
Soukromý zaměstnanec	1 192	785	65,9
Ženatý státní úředník s praxí 35 let v úřadě	3 750	3 250	86,7
Podúředník	1 450	1 200	82,8

Zdroj: vlastní zpracování dle Tomkové dostupné z Komunistické právo v Československu, [online].[cit. 2014-10-20].

3.3 Solidární systém po 2. světové válce 1948-1988

V roce 1948 při nástupu KSČ k moci byl schválen zákon o národním pojištění, který přinesl důležité změny, vycházející z Beveridgeova plánu. Byla zrevidována celá oblast sociálního pojištění, na základě revize došlo k rozšíření pojištění na všechny pracující osoby, tudíž i poprvé na osoby samostatně výdělečně činné, veřejné zaměstnance a zemědělce. Systém byl řízen pouze centrální správou. (Rys, 2003)

Roku 1948 rovněž došlo k poklesu věku o 5 let, kdy mohla být penze nárokována, hranice stanovena od 60 let. Výše doby spoření na přiznání penze byla snížena na 20 let, kritérium doby se stalo méně důležité, penze začala být vypočítávána z výše mzdy. Byla zavedena povinná zaměstnanost a snaha o vyrovnání rozdílů penzí, penze byla eliminována od nemocenského pojištění. (Filip & Pospíšil, 2013)

50. léta

♦ první reforma

V roce 1951 byla založena státní správa důchodového zabezpečení, včetně zavedení státního zdravotnictví. Všechnu zodpovědnost za poskytování a financování péče převzal stát.

♦ druhá reforma

V roce 1956 bylo v důsledku reformy ukončeno sociální pojištění s následným zavedením státního sociálního zabezpečení, jehož hlavním cílem bylo vyplácení penzí při splnění podmínky 20 let zaměstnanosti u mužů v 60 letech a u žen v 55 letech. Tato věková hranice nebyla pro všechna zaměstnání jednotná. Výše penze byla kalkulována v závislosti na výši mzdy, počtu odpracovaných let a zásluhovosti. Výměra penze nebyla vázána na skončení pracovního poměru zaměstnance, který pokračoval v pracovní činnosti i po důchodovém věku, kdy obdržel třetinu penze. Finální výměra penze byla zohledněna o dobu zaměstnanosti po důchodovém věku. Ve prospěch komunistického režimu byly zavedeny tzv. osobní důchody, které oceňovaly práci ve prospěch režimu s progradací do různých oborů (např. Kultury či vědy). (Rys, 2003)

Všichni zaměstnaní byli rozděleni do tří kategorií rovněž dle zásluhovosti, s přihlédnutím na důležitost, obtížnost a rizikovost práce.

Tabulka 2: Rozčlenění zaměstnanců dle kategorií z titulu reformy r. 1956

Stupeň kategorie	Zaměstnaní
I. kategorie	Horníci, hutníci, letci, námořníci
II. kategorie	Pracující vystavení zdravotnímu ohrožení
III. kategorie	Ostatní zaměstnaní, tj. 90 % celkového počtu pracujících

Zdroj: Rys 2013, vlastní zpracování

Zvýhodnění byli zaměstnanci I. kat., kdy jim při kratší době spoření a nižším věku odchodu do penze byl vyplácen vyšší důchod než zaměstnancům III. kat. (Rys, 2003)

60. léta

Hlavním bodem reformy z roku 1964 bylo snížení nákladů na sociální zabezpečení, které byly vyšší než národní příjem, změny pro udržitelnost financování byly nevyhnutelné.

Změny podmíněné reformou:

- ◆ byla prodloužena doba pro nárok na penzi z 20 na 25 let
- ◆ věk odchodu do penze byl snížen na 53 let pro ženy, které vychovaly pět dětí
- ◆ došlo k úpravě doby započítané pro penzi před rokem 1948, kdy byli zvýhodněni zaměstnanci oproti dělníkům
- ◆ byla zavedena hranice pro výplatu starobních a invalidních penzí, kromě případů jediného zdroje příjmu
- ◆ důchody začaly být zdaňovány, nedovolovalo se pobírání penze spolu s pracovním příjmem (Rys, 2003)

70. léta

Novým zákonem o sociálním zabezpečení z roku 1975 (zák. č. 121/1975 Sb.) jsou narovnány některé negativní důsledky totalitní ideologie. Zákon zrušil zdanění důchodů a zvýhodněné postavení členů zemědělských družstev. Vyplácení důchodů navýšeno u 90% všech vyplácených důchodů. Byla opět zavedena možnost pobírání penze s příjmem a posílena zásluhovost k hornickému povolání vlivem energetické krize.

80. léta

V tomto období penzi pobíraly 3,4 milióny osob, jejichž výplata penzí v nákladech stoupla na 86 mld. Kčs. Nebylo umožněno zavedení doplňkových systémů, proto byl ještě komplikovanější problém přizpůsobit důchody s ohledem na vývoj mezd a nákladů. Vyplácení vyšších dávek se komunistickému režimu nepovedlo docílit.

Druhá polovina 80. let do roku 1989

Počátkem roku 1986 byla přijata třítapová reforma, která měla za následek zvýšení rozpočtových zdrojů o 8,6 mld. Kčs. O rok později byly zvýšeny penze, které byly jediným zdrojem příjmu. Novým zákonem z roku 1988 byl posílen princip zásluhovosti o úpravy vyměřovacího základu a započítání doby zaměstnání. (Rys, 2003)

3.4 Důchodový systém České republiky po roce 1989

Nevyhovující systém důchodového zabezpečení byl v ČR po pádu komunistického režimu v roce 1989 přeměněn strategií návratu k sociální pojišťovně. Systém spočíval v principu průběžného financování. (Brdek, Jírová, Krebs, 2002)

Model sociální politiky České republiky

Nastavení modelu sociální politiky v každé zemi je směsicí všech rysů uvedených typů. Model neodpovídá jednoznačně ani jednomu z typů sociální politiky, z každého typu je zastoupen nějakým rysem. Model v ČR je stále utvářen vlivem politických změn ze socialistického uspořádání s návazností po roce 1989. V socialistickém režimu byl model sociální politiky značně deformován, nastaven na státní paternalismus, monopolní postavení státu, rovnostářský přístup, nesvobodě, omezování lidských práv, nejvíce se blížíci typu redistributivnímu. (Krebs, 2010)

Po roce 1989 došlo k přechodu na tržní ekonomiku, která s sebou nesla mnoho změn v oblasti sociální, ekonomické a politické s negativním dopadem na obyvatelstvo (např. nezaměstnanost, chudoba určitých skupin občanů). Spolu s ekonomickou transformací musela být řešena sociální reforma s vizí předejití sociálního napětí a krize ve společnosti. Reforma byla směřována na vznik systému sociálního zabezpečení, který by odpovídal standardům Evropy a eliminoval negativní dopady z dob socialismu. (Kotous, Munková, Štefko, 2013) [online].[cit. 2014-12-14]

Záchranná sociální síť

Scénář sociální reformy byl impulzem pro vznik konceptu záchranné sociální sítě, která měla pomoci občanům zmírnit negativní sociální dopady transformace (inflace, nezaměstnanost).

Funkce záchranné sociální sítě:

- ♦ stimulační - pro vytváření nových pracovních míst a návratnost pracovní síly do zaměstnání

- ◆ pro vytvoření prostředků k uchování pracovní síly
- ◆ pro vytvoření sociální zajištěnosti sociálně a zdravotně slabých občanů

Sociální síť se zaměřila například na garanci minimální mzdy a důchodu, poskytování ústavní sociální péče, podporu v nezaměstnanosti. (Kotous, Munková, Štefko, 2013) [online].[cit. 2014-12-14]

Záchranná sociální síť je charakterizována jako pružný, přizpůsobivý systém sociálních opatření reagující na změny reálného života, které vznikají v rozdílných formách. Cílem může být různá kategorie obyvatelstva, výše vyplácení dávek s vazbou na občany na hranici chudoby atd. Fungování sítí neprobíhá bez problémů, občanům díky mezerám v sítích se buď nedostane žádoucí sociální pomoci, nebo je demotivující k aktivní činnosti, kde se občanům dostane přílišného sociálního zabezpečení. Někteří občané naopak nevěří, že mají možnost nějakého nároku na dávky, a raději je nevyužívají. (Krebs, 2010)

Vývojem sociálního zabezpečení se rozdíl mezi výší mezd a výší vyplácených důchodů zvětšoval, důchody se snižovaly. Nová koncepce sociální reformy v oblasti politiky sociálního zabezpečení se zabývala vytvořením jednotného systému pro všechny občany v důchodovém zabezpečení s možností připojištění, dobrovolného pojištění. Scénář sociální reformy byl prvním dokumentem po pádu komunistického režimu, který z celkového pohledu zachytil problematiku sociálního zabezpečení, vizí bylo oddělené financování od rozpočtu státu a zpětný přechod k systému sociálního zabezpečení. (Rys, 2003)

Současné uspořádání důchodového systému ČR se začalo utvářet od 90. let 20. stol., od té doby probíhá stále jako kontinuální proces. V roce 1990 vstoupilo v platnost mnoho dílčích reforem sociálního zabezpečení. Zakládání nových sociálních institucí, institutů a mechanismů v roce 1991 mělo za následek přijetí řady nových zákonů. (Krebs, 2010)

Dílčí reformy sociálního zabezpečení v roce 1990

- ◆ zákon č. 110/1990 – týkající se řešení otázky sociálního zabezpečení pro osoby samostatně výdělečně činné, jeho platností byl zrušen osobní důchod

- ◆ zákon č. 180/1990 – řešení otázek nemocenského zabezpečení bylo zákonem přeneseno na odpovědnost nově založené správy sociálního zabezpečení, došlo ke sjednocení státní správy sociálního zabezpečení
- ◆ zákon č. 206/1990 – zákonem podloženo vyplácení státního vyrovnávacího příspěvku, který sloužil jako dorovnávání dávka pro občany na zvyšující se ceny potravin, roku 1992 bylo vyplácení omezeno jen na nezaopatřené děti a důchodce
- ◆ zákon č. 382/1990 – platnost zákona zajišťovala nárok na vyplácení rodičovského příspěvku ve výši s provazbou na průměrnou mzdu (Rys, 2003)

Hlavní nově přijaté zákony v letech 1991-1992 z titulu nově založených institucí, institutů a mechanismů

- ◆ Zákon č. 1/1991 Sb. – zákon o zaměstnanosti
- ◆ Zákon č. 9/1991 Sb. – zákon o zaměstnanosti a působnosti orgánů ČR na úseku zaměstnanosti
- ◆ Zákon č. 46/1991 Sb. – zákon o zvyšování důchodů
- ◆ Zákon č. 463/1991 Sb. – zákon o životním minimu
- ◆ Zákon č. 482/1991 Sb. – zákon o sociální potřebnosti
- ◆ Zákon č. 589/1992 Sb. – zákon o pojistném na sociální zabezpečení
- ◆ Zákon č. 592/1992 Sb. – zákon o pojistném na veřejné zdravotní pojištění

Zdroj: Právní informační systém dostupný z atlascon.cz/software/codexis [online].[cit. 2015-01-22]

Roku 1995 byl završen Zákon o důchodovém pojištění - přijetím zákona č.155/1995 Sb. (Brdek, Jírová, Krebs, 2002)

Právní rámec důchodového pojištění

Sociální zabezpečení je tvořeno základním důchodovým pojištěním a nemocenským pojištěním, které je upraveno zákonem č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Nároky na důchod, stanovení výše důchodu a podmínky pro výplatu na zabezpečení ve stáří, invaliditě a úmrtí živitele jsou upraveny zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, s účinností od 1. ledna 1996. (CSSZ.cz) [online]. [cit. 2015-01-14].

3.5 Základní modely důchodového systému a typy penzijních plánů

V současnosti jsou známy dva základní modely důchodového systému, Bismarckův a Beveridgeův, které jsou aplikovány v západoevropských zemích. (Loužek, 2008)

S vývojem v čase v různých zemích z podnětu sociálních, ekonomických i historických situací vznikaly různé kombinace těchto základních modelů. Nejznámější z kombinovaných modelů jsou dva modely, dvousložkový důchod a pojistný systém s minimální výší. (Krebs, 2010)

Bismarckův model

Roku 1889 zavedl německý kancléř Bismarck pojistný systém, jehož hlavní snahou bylo udržení životní úrovně pojištěných. Odpovědnost za sociální péči byla přenesena na stát, došlo k odklonu od tradičních soukromých institucí, např. od rodiny, církve atd. Výše příspěvků zaplacených v sociálním pojištění slouží k zohlednění při výpočtu výše dávek, systém ovlivňovala rozhodnutí zástupců zaměstnavatelů a odborů, byl řízen veřejně. Systém se čteně rozšířil i do dalších zemí Evropy, přetrval také v zemích za totalitního režimu. (Loužek, 2008)

Funguje přímá závislost výše důchodu na zaplaceném pojistném, která je vyjádřena určitým procentem z průměrného výdělku za relativně dlouhé období. Dle růstu mezd jsou parametry každý rok upravovány, pro eliminaci rozdílů mezi přiznávanými a vyplácenými důchody jsou důchody každý rok přepočítávány nebo zvyšovány procentní částkou adekvátní růstu mezd. (Krebs, 2010)

Beveridgeův model

Roku 1942 zveřejnil britský ekonom William Beveridge zprávu o sociálním pojištění a příbuzných službách za svobodu od nedostatku. Cílem systému je ochrana občanů před chudobou, s podstatou v přerozdělování prostředků ve výši rovných univerzálních dávek, které jsou kryty prostřednictvím daní a transferů. Systém je rovněž řízen veřejně. (Loužek, 2008)

Beveridgeův (flat-rate) systém je postaven na jednotné výši důchodu pro všechny občany určitého věku, nebo výše částky závisí na době pojištění. S rostoucími cenami je výše důchodu dorovnáována, impulzem pro dorovnání je dosažení určitých kritérií, nebo je důchod k určitému dni v roce valorizován. V důchodovém věku dochází k rozdílnosti výplat výši důchodu z důvodu účasti v různých připojišťovacích systémech, často pod záštitou zaměstnavatelů. (Krebs, 2010)

Tabulka 3: Srovnání bismarckovského a beveridgeovského modelu

	Bismarckovský model	Beveridgeovský model
Cíl	udržení příjmu	zabránění chudobě
Dávky	vztažené k příjmu	plošné
Financování	příspěvky	zdanění
Správa	tripartita	veřejná

Zdroj: Loužek, 2014

Typy penzijních plánů

Při řešení otázky financování systému důchodového zabezpečení je důležité i zvolení vhodného typu penzijního plánu. Jsou rozeznávány tři základní typy systémů.

Dávkově definované systémy (DB) – výše penzijních dávek je do určité míry garantována, je stanovena v závislosti na počtu let odvodů příspěvků a výši příjmů občana

Příspěvkově definované systémy (DC) – občany je hrazena určitá příspěvková sazba, výše výplaty penze je tvořena nejen výší příspěvků občanů, ale i výnosy z obchodování s příspěvkem na kapitálovém trhu, systém vykazuje vyšší míru nejistoty než systém dávkově definovaný (Krebs, 2010)

Výpočet měsíční výše důchodu v příspěvkově definovaném systému:

celková výše naspořené částky (včetně zhodnocení)

počet let očekávané doby života ve věku odchodu do důchodu x 12

(Krebs, 2010, s. 199)

Hypotetické příspěvkově definované systémy (NDC) – systém je aplikován ve Švédsku, vychází ze zřízení imaginárního individuálního účtu, na který jsou poukazovány příspěvky včetně zhodnocení. Zhodnocení je závislé na hypotetické míře výnosnosti neboli míře růstu základu, která slouží pro výplatu příspěvků, výše výplaty penze je dána výší na imaginárním účtu, nepřímo závisí na průměrné délce života generace budoucích penzistů. Ve skutečnosti příspěvky slouží na krytí nákladů na důchody současných penzistů.

3.6 Způsoby financování systému důchodového zabezpečení

Otázce financování je ve všech zemích věnována značná pozornost. Důchodový systém lze financovat z teoretického úhlu pěti způsoby:

- ♦ **ze státního rozpočtu, financováno daní z příjmů** – podstatou je sociální solidarita, pracovník s rostoucím příjmem odvádí do systému prostřednictvím daní více, ale výše důchodu vzhledem k rostoucímu výdělků klesá, zatímco pracovník s nižším příjmem odvádí do systému prostřednictvím daní méně, ale jeho výše důchodu relativně vzhledem k nižšímu výdělků roste.
- ♦ **ze státního rozpočtu, financováno příspěvky na důchodové pojištění** – příspěvek nastaven jednotným procentem z dosaženého příjmu, míra sociální solidarity nižší, náklady na důchody by měly být pokryty výší příjmů z příspěvků, jde o průhledný systém, kde občan ví, na co přispívá, pružně reagující prostřednictvím výše příspěvkové sazby na potřebu systému. (Krebs, 2010)
- ♦ **průběžným financováním (tzv. systém pay-as-you-go, zkr. PAYG)** – jde o přerozdělení prostředků výdělečně činných účastníků, které se ihned vyplátí oprávněným poživatelům, založeno na mezigenerační solidaritě, současní ekonomicky aktivní obyvatelé financují současné důchodce a očekávají od příští generace podobnou podporu. Tento způsob je závislý na demografickém vývoji obyvatel, nevytváří se kapitál, tudíž nelze počítat s kapitálovými výnosy. Pro financování sociálního pojištění nejčastěji aplikovaným způsobem. (Finance.cz) [online]. [cit. 2014-09-01].
- ♦ **průběžným financováním s rezervním fondem** – vytvoření rezervního fondu je podmíněno trvale vyššími příjmy (příspěvkovými sazbami), než jsou výdaje,

příspěvková sazba může být zvyšována s ohledem na plátce, s neúměrně vysokou příspěvkovou sazbou dochází ke snižování životní úrovně pracujících. (Krebs, 2010)

- ♦ **fondové financování** – způsob zaměřen na kapitálovou výnosnost a investiční činnost penzijního plánu, fond je zakládán pro všechny závazky penzijního plánu, vytváří se kapitálová rezerva na financování důchodu pojištěnců, vše je zajišťováno prostřednictvím penzijních fondů, dnes známé jako penzijní společnosti. (Finance.cz) [online]. [cit. 2014-09-01].

3.7 Financování důchodového zabezpečení v České republice

Důchodový systém v České republice je založen na průběžném financování (pay-as-you-go). Občané pracující v produktivním věku se podílejí na financování důchodů současných občanů v důchodovém věku tím, že z jejich hrubých mezd nebo zisku jsou odváděny finanční prostředky na důchodové pojištění. Penzistům je důchod přerozdělován státem. (Finance.cz) [online]. [cit. 2015-03-03]

Průběžné financování důchodového systému je doplňováno fondovým financováním prostřednictvím kapitalizovaných fondů. Je kladen větší důraz na zodpovědnost občanů, je na ně přenášena větší finanční zátěž, která jim umožňuje dosažení vyšších výnosů. Státu snižuje výdejovou zátěž z veřejných financí. (Důchodová reforma.cz, 2014) [online]. [cit. 2015-02-14].

Výhody a nevýhody průběžného a fondového systému

Průběžný systém

- ♦ **výhody:** odolnost proti inflaci, dává možnost vyrovnávat důchodový systém dle parametrů, není ovlivněn výkyvy kapitálového trhu
- ♦ **nevýhody:** vysoká míra přerozdělování, příspěvky mající charakter daně, vykazuje vyšší citlivost na demografický vývoj (Loužek, 2008)

Fondový systém

- ♦ **výhody:** pozitivně ovlivňuje trh práce a kapitálové trhy, vykazuje nižší citlivost na demografický vývoj

- ♦ **nevýhody:** problémem zabezpečení skupin s nízkými příjmy, kterým se nepodaří díky výši příjmu naspořit na důchod (muselo by být kryto daňovými příjmy státu), rizikovost v bezpečnosti soukromých penzijních fondů, kapitálové úspory jsou ovlivněny úrokovou mírou a mírou inflace, která je nepředpověditelná pro výši budoucích penzí, s přechodem k fondovému systému jsou spojeny vysoké náklady (Krebs, 2010)

Komplexnější pohled na výhody a nevýhody průběžných systémů a soukromých fondových systémů uveden v **Příloze 1. Tabulka 4**

Zdroj: Loužek, 2014

3.8 Výdaje ČR na důchodové pojištění

Od poloviny 90. let 20. stol. je zaznamenán růst výdajů na důchody v průměru o 5 % ročně. Důvodem je rostoucí počet důchodců a pravidelná valorizace penzí. I přes zvýšené příjmy z pojistného, navýšené o další příjmy z privatizace státních podniků a 7 % podíl z výnosu DPH skončil systém v roce 2009 ve schodku 36,82 mld. Kč a v roce 2011 se schodkem 45,35 mld. Kč. První důchodový pilíř, do kterého je odváděno pojistné, je spravován MPSV. (Paroulková, 2015) [online]. [cit. 2015-03-04].

Příznivější roky pro hospodaření systému důchodového pojištění zaznamenány v období 2004 - 2008. **Tabulka 5**

Příjem státního rozpočtu z pojistného na důchodové pojištění v roce 2006 byl tvořen 276,9 mld. Kč, výdaje státního rozpočtu na dávky důchodového pojištění činily 272,9 mld. Kč. Přibližně 28 % výdajů státního rozpočtu musí být vynaloženo na pokrytí výdajů důchodového pojištění. ČSSZ vyplácela 3,32 mil. důchodů 2,70 mil. důchodcům, z nichž 1,99 mil. tvoří starobní důchodci. (Sezemský, 2007) [online]. [cit. 2015-03-04]. V tomto roce byl systém vyplácení důchodů ve stavu přibližné rovnováhy, což ale neplatí pro rok 2014, kdy hospodaření systému důchodového pojištění skončilo s deficitem 50,11 mld. Kč.

Příjmy z pojistného ČR v roce 2014 představovaly téměř 332,66 mld. Kč, proti tomu výdaje činily 382,77 mld. Kč. (Paroulková, 2015) [online]. [cit. 2015-03-04].

Tabulka 5: Hospodaření systému důchodového pojištění v letech 1996–2012
(údaje v mld. Kč)

ROK	Příjmy z pojistného na DP	Výdaje na dávky DP	Výdaje na správu	Výsledek hospodaření
1996	133,927	126,797	2,746	4,384
1997	146,333	150,231	2,617	-6,516
1998	156,338	166,119	2,711	-12,493
1999	161,827	177,849	3,423	-19,445
2000	170,457	186,852	3,263	-19,658
2001	185,953	201,111	3,343	-18,501
2002	198,424	213,648	3,685	-18,909
2003	209,624	225,833	3,703	-19,912
2004	243,276	230,897	4,053	8,326
2005	258,327	247,39	4,377	6,56
2006	276,913	272,911	4,866	-0,864
2007	304,934	289,855	5,182	9,897
2008	320,028	312,532	4,898	2,598
2009	310,31	339,788	7,35	-36,828
2010	317,881	346,212	7,286	-35,617
2011	328,005	368,069	5,289	-45,353
2012	332,101	382,031	5,023	-26,174

Zdroj: MFČR, 2013 [online]. [cit. 2015-03-04].

3.9 Pilíře důchodového systému

Důchodový systém České republiky byl dlouhodobě založen na jednom pilíři průběžného financování. Ke změně došlo v roce 1994, kdy vznikl druhý pilíř, penzijní připojištění se státním příspěvkem. V období 1994-1995 většina penzijních fondů obdržela povolení pro jejich vznik. Rokem 2013 se penzijní připojištění přeměnilo na třetí pilíř a vznikl nový druhý pilíř zajišťovaný důchodovými fondy penzijních společností. (Důchodová reforma.cz, 2014) [online]. [cit. 2015-03-01].

Důchodový systém ČR je v současné době založen na třech pilířích, důchodovém pojištění, důchodovém spoření a doplňkovém penzijním spoření. (Rytířová, 2013)

První pilíř

První pilíř je znám občanům jako státní důchod, nebo důchodové pojištění. Je založen na systému průběžného financování (PAYG), které je zajišťováno a spravováno státem. Prostředky na financování jsou získávány z odvodů sociálního pojistného. Ze státního rozpočtu jsou vypláceny dávky, do roku 1992 z výnosů daně ze mzdy, od roku 1993 z pojistného na důchodové pojištění. Účast v tomto pilíři je povinná pro zaměstnance i pro osoby samostatně výdělečně činné. (Rytířová, 2013)

Povinné důchodové pojištění je založeno na systému dávkově definovaném (DB), který zabezpečuje ekonomicky aktivní občany. Z důchodového pojištění pobírá důchod více než 99 % občanů, kteří překračují hranici věku, opravňující je k nároku na starobní důchod. Z povinného důchodového pojištění jsou poskytovány důchody starobní, předčasné starobní, invalidní, vdovské a vdovecké a sirotčí. (MPSV.cz) [online]. [cit. 2015-03-03].

Na vyplacení dávek státního důchodu mají občané nárok ze zákona pro zajištění ve stáří, invaliditě a úmrtí živitele. Pro většinu občanů je státní důchod jediným zdrojem příjmů, je založeno na mezigenerační solidaritě a příslibu budoucí péče, kdy aktivní občané odvádí dávky do systému a ty jsou následně vypláceny současným důchodcům.

Povinné odvody z příjmů zaměstnanců jsou nastaveny ve výši 6,5 % z hrubé mzdy, zaměstnavatel odvádí za zaměstnance 21,5 % z hrubé mzdy. Pro OSVČ platí odvod ve výši 29,2 % ze základu jím určeným, minimálně z 50 % zisku a 29,2 % ze čtvrtiny průměrné mzdy. Dobrovolně mohou účastníci důchodového pojištění odvádět 28 % ze základu jimi určeného, minimálně však z 50 % zisku a 28 % ze čtvrtiny průměrné mzdy. (Měšec.cz, 2013). [online]. [cit. 2015-03-03].

První pilíř je přímo závislý na demografickém vývoji. S prodlužujícím věkem dožití se zvyšuje i procento osob oprávněných k pobírání dávek. Vývoj udržitelnosti je rovněž negativně ovlivněn snižující se porodností a zvyšujícím se procentem počtu nezaměstnaných, tj. snižování aktivních občanů, kteří se podílejí na financování tohoto pilíře. (Rytířová, 2013)

Doba pojištění

O dávkách důchodového pojištění rozhoduje dle zákona č. 155/1995 Sb. Česká správa sociálního zabezpečení. Právní úpravou je stanoveno, že potřebná doba pojištění

pro osoby, které v roce 2015 dosáhnou důchodového věku, musí být minimálně 31 let, popřípadě musí dosáhnout 30 let doby pojištění bez náhradních dob pojištění. Potřebná doba pojištění se postupně pro pojištěnce prodlužuje až na 35 let. Pro zjištění minimální délky doby pojištění u konkrétního pojištěnce je rozhodující, ve kterém kalendářním roce dotyčný dosahuje důchodového věku. Bližší pohled na dosažení důchodového věku s vazbou na potřebnou dobu pojištění uvedeno v **Příloze 2 Tabulka 6.** (ČSSZ). [online]. [cit. 2015-03-03].

Druhý pilíř

Druhý pilíř důchodového systému představuje nově zavedené důchodové spoření prostřednictvím fondů, které je spravováno penzijními společnostmi. Vznikl k 1. lednu 2013, je podložen zákony č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, a zákonem č. 397/2012 Sb., o pojistném na důchodovém spoření. Každá z penzijních společností nabízí pro spoření čtyři možné fondy (dynamický, vyvážený, konzervativní a fond státních dluhopisů), které se liší výší možné investice s různou výší investičního rizika, investiční strategií a strukturou portfolia.

Penzijní společnosti II. pilíře

- ◆ Penzijní společnost České pojišťovny
- ◆ Penzijní společnost České spořitelny
- ◆ ČSOB Penzijní společnost
- ◆ Allianz penzijní společnost
- ◆ KB Penzijní společnost (KB)
- ◆ Raiffeisen penzijní společnost (Rytířová, 2013)

Vstup do tohoto pilíře je dobrovolný, ale nelze z něj vystoupit, další setrvání v něm je již povinné do okamžiku vzniku nároku na dávky, do doby přiznání důchodu z prvního pilíře. Účastník tohoto pilíře je povinen platit pojistné na důchodové spoření. Sazba pojistného je 5 % z vyměřovacího základu. Účastník důchodového spoření odvádí na důchodové zabezpečení z hrubé mzdy o 2 % více, přičemž o 3 % je mu sníženo pojistné v rámci prvního pilíře a příslušná částka mu je převedena na účet v rámci druhého pilíře.

Tím je snížen odvod do prvního pilíře a bude mu krácena procentní výměra státního důchodu z prvního pilíře. (MFČR, 2013) [online]. [cit. 2015-02-03].

Tento pilíř bude zrušen do konce roku 2016, možné důvody jeho nepopularity jsou uvedeny v analytické části.

Třetí pilíř

Třetí pilíř důchodového systému představuje do listopadu 2012 penzijní připojištění se státním příspěvkem, od 1. ledna 2013 jej tvoří penzijní připojištění pro účastníky transformovaných fondů a doplňkové penzijní spoření, upraveno zákonem č. 427/2011 Sb. (Rytířová, 2013)

Účast v tomto pilíři je dobrovolná, na rozdíl od druhého pilíře lze z tohoto systému předčasně vystoupit. Nedodržením stanovené doby spoření ale účastník ztrácí nárok na státní příspěvek a daňové úlevy. Účastníkům k měsíčním příspěvkům stát vyplácí státní příspěvek a umožňuje odečíst část zaplacených příspěvků ze základu daně z příjmů. Vznik transformovaných fondů byl podmíněn reformou penzijních fondů, která byla součástí důchodové reformy. Spočívala v oddělení majetku účastníků a správců fondů. Účastníkům penzijního připojištění byly zachovány dosavadní podmínky, změny pro poskytování státního příspěvku platí pro všechny účastníky třetího pilíře stejně. (MFČR, 2013) [online]. [cit. 2015-02-03].

Předdůchod

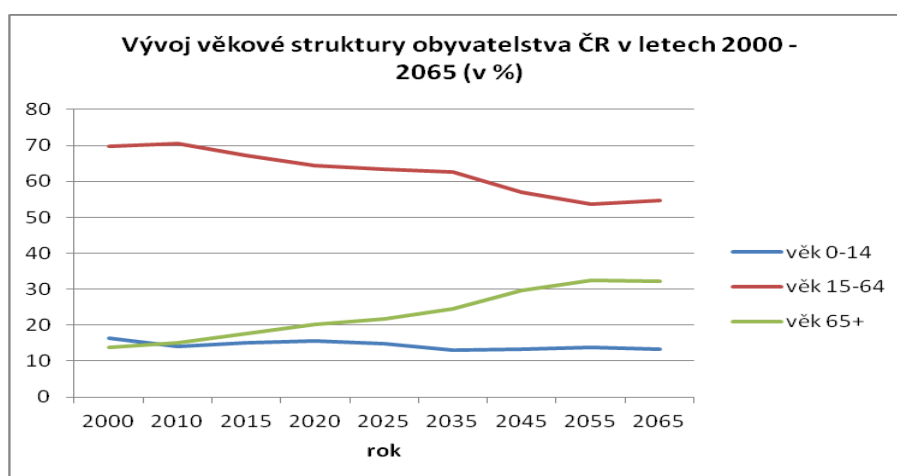
Předdůchod je penze vyplácená z doplňkového penzijního spoření, musí splňovat dané zákonné podmínky. V případě zájmu čerpání finančních prostředků musí mít účastník doplňkového penzijního spoření dosaženou spořicí dobu min. 60 kalendářních měsíců a musí dosáhnout věku, který je o pět let nižší než věk potřebný pro nárok na starobní důchod. Další podmínkou je naspoření dostatečné částky, aby měsíční splátka tvořila alespoň 30 % průměrné mzdy a penze byla nepřerušovaně vyplácena alespoň dva roky. (MFČR, 2013) [online]. [cit. 2015-02-03].

3.10 Demografický vývoj v České republice

Charakteristickým rysem demografického vývoje ČR je stárnutí populace. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR shrnulo v polovině roku 2007 v tiskové zprávě, že i přes řadu provedených změn realizovaných v základním důchodovém pojištění je důchodový systém v důsledku očekávaného nepříznivého demografického vývoje dlouhodobě finančně neudržitelný a je třeba jej reformovat. Začátkem devadesátých let 20. století se prodloužila střední délka života o čtyři roky, s předpokladem, že za každých šest let se bude prodlužovat o jeden rok a zároveň s poklesem porodnosti bude zvyšován podíl starších osob na celkové populaci. V roce 2007 tvořili občané starší 60 let 20 % celkové populace v ČR, s předpokladem pro rok 2020, kdy by tento podíl měl být již ve výši jedné čtvrtiny. V roce 2005 byl podíl osob ve věku starších 65 let ke kategorii osob 15 - 64 let tvořen 20 %, pro rok 2050 se předpokládá nárůst na 55 %. (MPSV, 2007). [online]. [cit. 2015-01-10].

Na počátku 21. století převažoval podíl dětí věku do 15 let nad produktivní složkou, v následujícím období dochází ke zvyšování podílu osob zastoupených kategorií starších 65 let. Z pohledu demografického vývoje se zvyšuje podíl seniorů a je snižován podíl dětí. Pro lepší názornost zpracována data z primárního zdroje ČSÚ do grafu 1, na základě číselných dat dle Svobodové umístěné v Příloze 2, Tabulka 7.

Graf 1: Vývoj věkové struktury obyvatelstva ČR v letech 2000 – 2065 (v %)

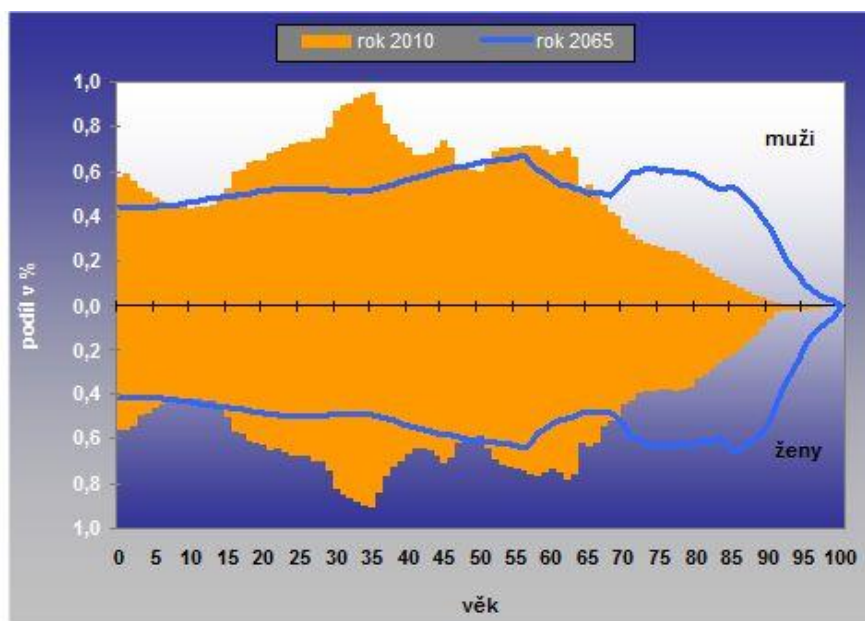

Zdroj: Demografie: Svobodová, 2012 [online]. [cit. 2015-03-03], primární zdroj ČSÚ, vlastní zpracování

Prognózou ČSÚ je znázorněna reálná věková struktura obyvatelstva v roce 2010, která je porovnávána s prognózovanou strukturou obyvatelstva v roce 2065. Ukazuje na trend stále narůstající skupiny obyvatel ve věku 65 a více let.

Graf 2: Prognóza věkové struktury obyvatelstva v ČR pro rok 2065 ve srovnání s rokem 2010

Zdroj: Demografie: Svobodová, 2012 [online].[cit. 2015-03-03], primární zdroj ČSÚ

3.11 Etapy důchodové reformy v České republice

Důchodový systém ČR byl od roku 1994 tvořen dvěma pilíři. První pilíř je označován jako státní průběžný systém a druhý pilíř představuje dobrovolné penzijní připojištění se státním příspěvkem. Po několikaletých debatách se vláda Petra Nečase rozhodla o zavedení ještě třetího pilíře, označovaného jako pilíř soukromého spoření do penzijních fondů. (Loužek, 2014)

V období 2004-2005 byly provedeny analýzy důchodového pojištění týmem expertů tzv. Bezděkovy komise a byly předloženy návrhy jednotlivých politických stran. V závěrečné zprávě bylo doporučeno pokračování na reformě důchodového systému v ČR.

Stav prací MPSV na jednotlivých etapách v roce 2007:

- ♦ **První etapa** – příprava návrhu znění novel zákonů k realizaci parametrických změn základního důchodového pojištění a souvisejících změn právních předpisů
- ♦ **Druhá etapa** – byly zpracovány základní úvahy týkající se základního důchodového pojištění, řešena problematika zavedení plateb státu za náhradní doby pojištění a vytvoření rezervy pro důchodovou reformu, koncem roku 2006 byla vytvořena pracovní skupina zabývající se splněním úkolů týkající se soukromých důchodů
- ♦ **Třetí etapa** – výchozím podkladem jsou Závěrečné zprávy tzv. Bezděkovy komise, které obsahují analýzy návrhů reforem předložených politickými stranami zastoupenými v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Bylo zhodnoceno, že je nutné pro diversifikaci zdrojů posílení fondové složky důchodového systému platbou příspěvků do penzijních fondů. (Sezemský, 2007).[online].[cit. 2015-03-03].

Schválení návrhu první etapy důchodového pojištění

Začátkem roku 2008 byl schválen návrh novely zákona o důchodovém pojištění, tzv. první etapa důchodové reformy. Mezi nejpodstatnější schválené úpravy bylo deklarováno postupné zvyšování důchodového věku až na 65 let u mužů a žen, které nevychovaly žádné nebo jen jedno dítě. U žen, které vychovaly alespoň dvě děti, byl důchodový věk upraven na rozmezí 62 – 64 let. Byla upravena i potřebná doba pojištění až na 35 let pro vznik nároku na starobní důchod. (MPSV, 2008) [online].[cit. 2015-03-04].

Druhá etapa důchodové reformy

Vládou České republiky byl dne 27. června 2008 projednán materiál MF a MPSV, který informoval vládu o plnění úkolů druhé etapy důchodové reformy.(MPSV, 2008) [online].[cit. 2015-03-04].

Spočívala v oddělení majetku penzijních fondů a účastníků systému dobrovolného důchodového připojištění s možností poskytování různě zaměřených penzijních plánů. Dalším směrem bylo zvýšení motivace k vyšším příspěvkům, k vyšší spoluúčasti zaměstnavatelů pro vytváření finančních rezerv důchodového fondu pro možnost čerpání doživotních penzí z penzijního připojištění, s garancí výše životního minima pro

zabezpečení minimálního příjmu důchodce. Součástí bylo i zřízení samostatné kapitoly státního rozpočtu pro financování důchodového pojištění.(MPSV, 2008) [online].[cit. 2015-03-04].

Malá důchodová reforma

Vláda České republiky se rozhodla předložit novelou zákona č. 220/2011 Sb. o důchodovém pojištění „tzv. malou důchodovou reformu“. Byla kritizována Ústavním soudem, který poukazoval na disproporcitu, lidé s vyššími příjmy by měli mít vyšší odvody do systému, zároveň by měli dostávat i vyšší důchody. Vláda prosadila změnu tohoto zákona a s ním i mírné snížení nově přiznávaných důchodů od října 2011. Určitého zvýšení bylo dosaženo pro ty, kteří do důchodového systému odvedli nejvíce, osoby s minimálními příjmy nebyly dotčeny. Reformou je zvyšována věková hranice na odchod do důchodu, s vizí sjednocení důchodového věku pro muže a ženy, počtem vychovávaných dětí by ženy neměly být zvýhodňovány. (Loužek, 2014)

Bude pokračovat zvyšování důchodového věku u mužů tempem o dva měsíce ročně, a to i po dosažení důchodového věku 65 let. Bude zrychleno tempo zvyšování důchodového věku u žen narozených od roku 1956 ze současných čtyř měsíců na šest. Cílem je sjednocení věkové hranice mužů a žen v roce 2041. (VLADA.cz, 2014) [online].[cit. 2015-03-04].

Třetí etapa důchodové reformy

Na tiskové konferenci v listopadu 2008 představil místopředseda vlády Petr Nečas třetí etapu důchodové reformy. Prioritním směrem je řešení diversifikovaných zdrojů pro zajištění příjmů občanů ve stáří, s umožněním přesměrování malé části z povinných plateb na základní důchodové pojištění do soukromých systémů, jde o zavedení možnosti tzv. opt-out. (MPSV, 2008). [online]. [cit. 2015-02-20].

Diversifikace je založena na dobrovolné volbě pojištěnce, který si sám zvolí, zda jeho důchod bude plynout pouze ze státního důchodového pojištění (prvního pilíře), nebo využije nový spořicí druhý pilíř. Pro občany vznikla možnost volby zdroje financování jejich budoucích důchodů. Do druhého pilíře důchodového systému by bylo stanoveno pojistné jako část pojistného placeného na základní důchodové pojištění (první pilíř). Celkové pojistné na důchodové pojištění by bylo pro účastníky druhého pilíře zvýšeno

o 2 %, tj. z 28 % na 30 %. Účastníkům druhého pilíře by byl stanoven celkový vyměřovací základ ve výši 6 %, tj. 4 % by byly odváděny do prvního pilíře a 2 % placeny účastníkem do druhého pilíře. Splněním podmínek nároku na důchod přiznán účastníkovi snížený důchod z prvního pilíře v důsledku účasti v pilíři druhém, spolu s důchodem vypočteným na základě investovaných finančních prostředků vložených do druhého pilíře. (Sezemský, 2008) [online].[cit. 2015-02-20].

Začátkem roku 2013 zaznamenány zásadní změny důchodového systému v oblasti druhého a třetího pilíře. Pro druhý pilíř penzijního spoření, dlouhodobě diskutovaný napříč politickými spektry, byl zvolen systém s dobrovolnou účastí bez možnosti vystoupení. Je založený na celoživotním důchodovém spoření u vybraných penzijních společnostech. Účastník má možnost vyvedení 5 % z hrubé mzdy na svůj soukromý penzijní účet. Vychází z principu opt-out, s možností vyvedení 3 % sociálního pojištění na své soukromé penzijní účty, při zachování podmínky platby ve výši 2 % ze základu pro výpočet odvodu na sociální pojištění. V rámci přerozdělovacích mechanismů je státní důchod snížen o 3 % vyvedená na soukromé penzijní účty, účastníkovi se sníží sazba pojistného na státní důchodové pojištění z 28 % na 25 %. Vstup do tohoto pilíře byl umožněn občanům mladším 35 let, občané starší 35 let se museli rozhodnout o vstupu do pilíře do 30. června 2013. Vstupem do druhého pilíře je snižován důchod vyplácený z prvního pilíře, zpravidla o méně, než kolik je získáno zhodnocením v druhém pilíři.

Pro třetí pilíř penzijního připojištění byla od 1. ledna 2013 změněna forma, penzijní fondy se staly fondy transformovanými, nově vznikly tzv. účastnické fondy. Penzijní fondy se přeměnily na penzijní společnosti, majetek klientů penzijních fondů je oddělen od majetku akcionářů. Došlo ke zvýšení státního příspěvku proti roku 2012. V roce 2012 byl poskytován státní příspěvek v maximální výši k úlozkám 500 Kč měsíčně, a protože si jen 15 % účastníků spořilo měsíčně více než 500 Kč, bylo stanoveno poskytování státního příspěvku v maximální výši k úlozkám 1000 Kč měsíčně. (VLADA.cz, 2014).[online]. [cit. 2015-02-28].

4 Analytická část

4.1 Zhodnocení pilířů důchodového systému v ČR

Penzijní reforma České republiky je ze stran občanů doprovázena velmi negativními emocemi. Občané se obávají změn, neboť často jsou negativně ovlivněni neuváženými výroky politiků a zkreslenými informacemi podávanými některými novináři. Nedostává se jim validních informací, které by jim pomohly vyznat se ve spleťtém systému. Jednou z cest je oslovení dobrého finančního poradce, který dokáže srozumitelným způsobem vysvětlit podstatu reformy. (Filip & Pospíšil, 2013)

Na základě mého dotazníkového šetření nebyla občanům poddána taková informace, která by je přesvědčila o vážnosti všech faktorů ovlivňující důchodový systém a nutnosti podílet se vlastními finančními prostředky na finanční zajištění ve stáří.

Politikům nelze upřít nečinnost, neboť v platnost vešla koaliční smlouva uzavřená mezi hnutím ANO 2011, ČSSD a KDU-ČSL na volební období 2013 – 2017, která předpokládá tyto plánované změny:

- ♦ Důstojné podmínky pro seniory, od roku 2015 návrat k pravidelnému zvyšování důchodu o inflaci a třetinu růstu reálných mezd
- ♦ Sloučení II. a III. pilíře, ukončení vyvádění prostředků z průběžného důchodového pilíře, podnět k sestavení odborné komise složené z řady odborníků, zástupců koaličních stran, opozice a zástupců tripartity, kteří připraví úpravy zdanění práce a důchodového systému s účinností od roku 2017
- ♦ Podpoření stávajících produktů ve III. pilíři s návrhem na vylepšení parametrů pilíře pro větší motivaci občanů spořit si na stáří (Vláda.cz, 2013) [online].[cit 2015-03-08].

První pilíř

První pilíř, základní, známý pod názvem také jako průběžný systém financování se potýká v posledních letech se značnými problémy. Současní důchodci jsou financováni ze zdrojů ekonomicky aktivního obyvatelstva. Avšak nepříznivý demografický vývoj,

který je hlavním kritériem funkčnosti systému, ukazuje na zvyšující se počet příjemců důchodu a snižujícího se počet plátců do systému.

Tabulka 8: Počty narozených dětí ve vybraných letech

Rok narození dětí	1971	1981	1991	2011
Počty narozených dětí v tis.	154	144	129	109
Pokles narozených dětí v rámci desetiletí		6%	10%	16%

Zdroj: Syrový 2012, vlastní zpracování

Důchodové pojištění založené na solidárním systému snižuje podněty k práci, a tím i růstu ekonomiky. (Loužek, 2008)

Odborná komise pro důchodovou reformu navrhla dne 16. ledna 2015 vládě osm návrhů na změnu penzijního systému, z nichž dva se týkaly průběžného systému.

Změnové návrhy pro I. pilíř:

- ♦ Přehodnocování věku pro odchod do důchodu vládou v pravidelných intervalech 5 let, urychlení nebo přibrzdění růstu např. dle délky života s předpokladem strávení čtvrtiny života v penzi
- ♦ Pro výpočet penze manželů by se odvody a vyměřovací základy sečetly a rozdělily stejným dílem pro vyrovnání propadu mezi penzí mužů a žen (MPSV, 2015) [online].[cit. 2015-03-08].

Druhý pilíř

Druhý pilíř si od svého vzniku v roce 2013 nezískal velký počet zájemců, což dokládá jen 83 tisíc účastníků, kteří si uzavřeli smlouvy s tímto fondovým důchodovým systémem. (Vlková, 2014) [online].[cit. 2015-03-08].

Nízký zájem je spatřován především z titulu nedůvěry v soukromé správce peněz, nedostatku informací o reformě a nedůvěře ke všemu, co vznikne z iniciativy státu. (Filip & Pospíšil, 2013) Autoři Filip a Pospíšil poukazují na informační nedostatečnost

ze strany státu, především týkající se zavedení druhého pilíře. Toto tvrzení dokládá i dotazníkové šetření v druhé analytické části otázkou č. 14. Další faktor nízké popularity je spatřován v nemožnosti vystoupení a ukončení účasti v pilíři a nárok na čerpání až dosažením důchodového věku, u kterého se předjímá zvyšování. Vláda předpokládala, že umožněním si spořit na svůj individuální účet prostřednictvím kapitálových společností osloví občany ve vyšším počtu. Z důchodového účtu bylo tímto pilířem v roce 2013 odčerpáno 250 mil. Kč, pro rok 2014 se předpokládá částka ve výši až 750 mil. Kč. Odčerpávání podílu z rozpočtu pro státní důchod byl dalším negativním faktorem, který podpořil rozhodnutí o zrušení druhého pilíře.

Tento pilíř je vnímán výhodný pro užší skupinu občanů, převážně bohatých. Stoupenci druhého pilíře naopak spatřují pilíř vhodný pro většinu lidí při spoření v řádu desítek let, zohledňující princip zásluhovosti. (Hovorka, 2014) [online].[cit. 2015-01-15].

Odborná komise pro důchodovou reformu navrhla dne 16. ledna 2015 změnu pro druhý pilíř, ve formě zrušení pilíře. (MPSV, 2015) [online].[cit. 2015-03-08].

Část odvodů z prvního pilíře nebude možné od 1. ledna 2016 převádět, do března 2016 by měli být účastníci vyzváni penzijními společnostmi o rozhodnutí, jakým způsobem bude naloženo s dosavadními finančními prostředky z druhého pilíře. Do září 2016 by měli účastníci fondu společnosti uvědomit, kam chtějí naspořenou část finančních prostředků z fondů poslat. Penzijními společnostmi by byl zajištěn převod dle rozhodnutí spořitele do konce roku 2016. Původní účastníci druhého pilíře si mohou buď převést finanční prostředky naspořené v druhém pilíři na bankovní účet, a to včetně důchodového pojištění vyvedeného ze státního systému, nebo do třetího pilíře penzijního připojištění. Penzijní společnosti vnímají finanční újmu spojenou se zavedením a zrušením pilíře a nevykládají požadavky na kompenzaci od státu. Odborná komise pro důchodovou reformu nedoporučuje kompenzaci vládě, soukromé společnosti musí počítat i s riziky podnikání. (Hovorka, 2014) [online].[cit. 2015-01-15].

Třetí pilíř

Třetí pilíř vznikl roku 1994 pod názvem penzijní připojištění. Pro svou úspěšnost je dnes využíván více než 5 mil. účastníky. Od ledna 2013 došlo k změně formy penzijního připojištění na doplňkové penzijní spoření. Z penzijních fondů se staly nové tzv. transformované fondy a zcela nově vznikly tzv. účastnické fondy. Pilíř založen na bázi

dobrovolných vkladů účastníků, na které jsou jim čtvrtletně připisovány státní příspěvky. Státní příspěvek byl do roku 2012 poskytován v maximální výši k vkladu účastníka do 500 Kč měsíčně, tj. měsíční státní příspěvek ve výši 150 Kč. Z toho pouze 15 % účastníků si vkládalo částku vyšší než 500 Kč měsíčně, což bylo zhodnoceno jako nedostačující, proto od roku 2013 došlo ke změně a je poskytován maximální státní příspěvek na vklad účastníka ve výši do 1 000 Kč měsíčně, tj. měsíční státní příspěvek ve výši 230 Kč. (Vláda.cz, 2014) [online].[cit. 2015-02-28].

Pro účastníka to prakticky znamená dosažení státního příspěvku až 2 760 Kč ke vkladu 12 000 Kč ročně, tj. roční úspora ve výši 14 760 Kč ročně.

Snahou státu je podpora občanů na důchod, ve třetím pilíři mají možnost se dobrovolně rozhodnout o možné výši měsíční úložky, která je motivována státním příspěvkem. Budoucí spořitel musí dobře zvážit výši měsíční úložky, na vklad pod 300 Kč se státní příspěvek neposkytuje. Penzijní spoření lze vybrat v 60 letech včetně státního příspěvku, s podmínkou trvání smlouvy alespoň 5 let. Dřívější výběr je možný, ale spořitel přijde o nárok na státní příspěvek. Naspořené prostředky jsou předmětem dědictví. (Srovnej, 2012)

4.2 Dotazníkové šetření – vyhodnocení

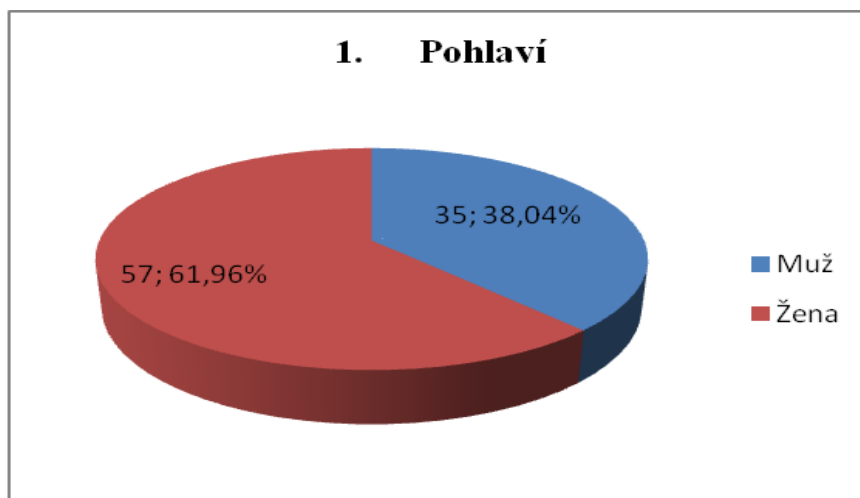
Prostřednictvím dotazníkového šetření bylo osloveno celkem 92 respondentů z Hradce Králové, kteří se vyjadřovali k 15 otázkám dotazníku. Z celkového počtu 15 otázek byly první 4 otázky směřovány na základní charakteristiku respondentů, týkající se pohlaví, vzdělání, statusu a věku, dalších 11 otázek cílilo k tématu bakalářské práce. Dotazníkové šetření probíhalo osobním oslovením respondenta, který vyplnil listinnou formu dotazníku, návratnost byla 100 %. Vzor dotazníku uveden v **Příloze 3**. Zjištěné hodnoty jsou graficky zpracovány v počtech i procentuálně. Respondenti se ve všech otázkách kromě otázek č. 10 a 15 se vyjadřovali volbou pouze jedné z možných variant. U otázek č. 10 a 15 mohli respondenti zvolit a i zvolili více možností odpovědí, takže součet číselných hodnot netvoří 100 % celku.

V rámci dotazníkového šetření byly položeny respondentům následující otázky:

Otázka 1: Pohlaví

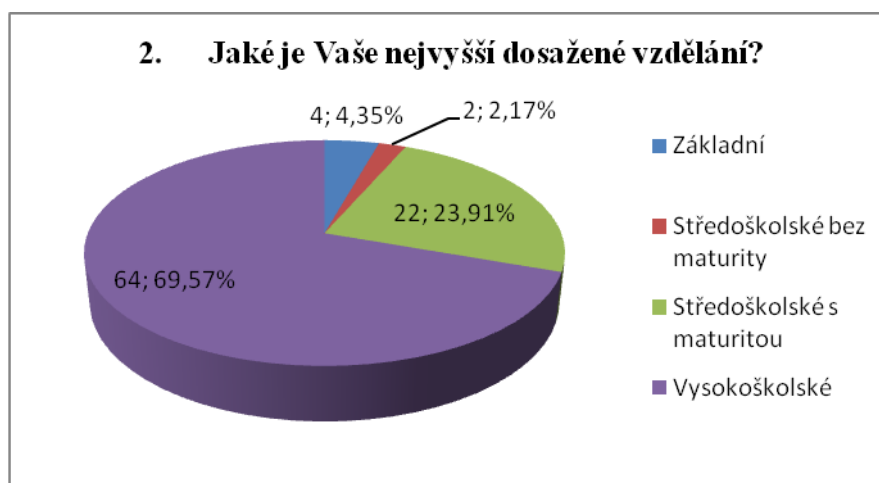
Graf 3: Respondenti rozdělení dle pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 1: Z celkového počtu 92 respondentů osloveno 57 žen a 35 mužů.

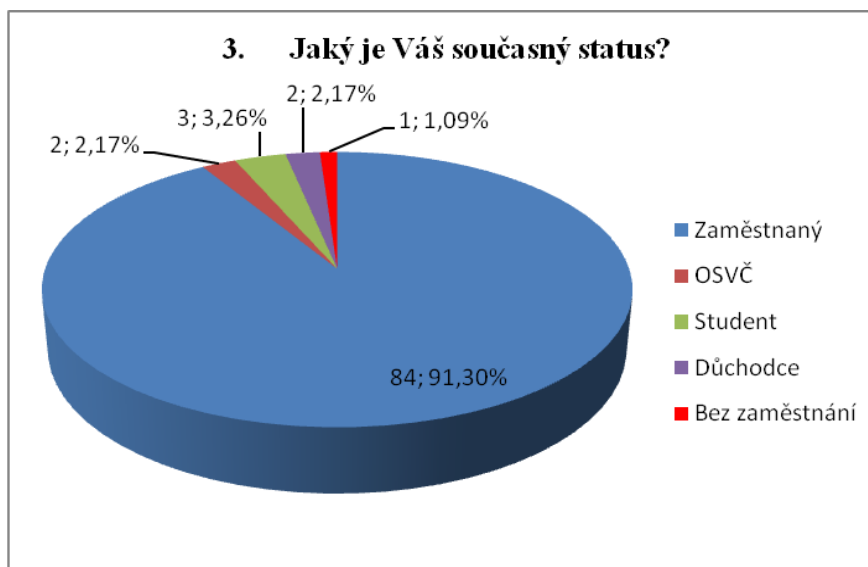
Graf 4: Respondenti rozdělení dle vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 2: Zkoumaný soubor je převážně tvořen respondenty s vysokoškolským vzděláním v počtu 64, 22 respondenty s středoškolským vzděláním s maturitou, 2 respondenty se středoškolským vzděláním bez maturity a 4 respondenty se základním vzděláním.

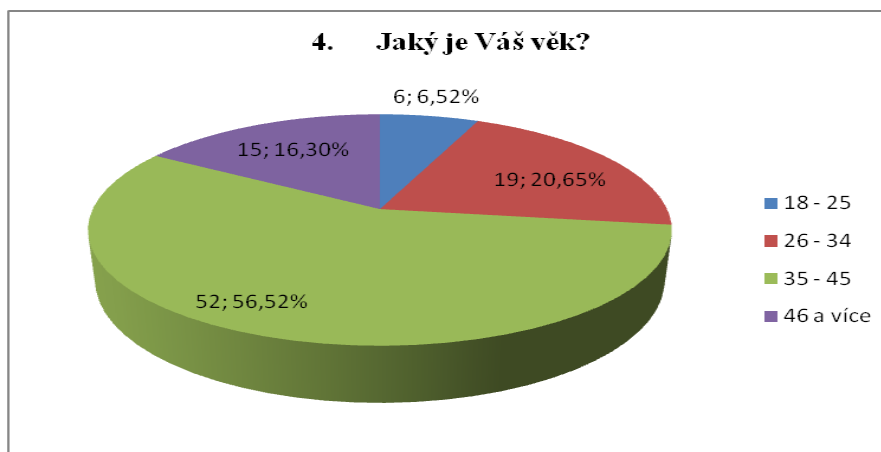
Graf 5: Respondenti rozdělení dle statusu

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 3: Největší část souboru představují zaměstnaní respondenti, a to v počtu 84, tvořící 91,30 %. Zbývající část souboru sestává ze 2 OSVČ, 3 studentů, 2 důchodců a 1 nezaměstnaného.

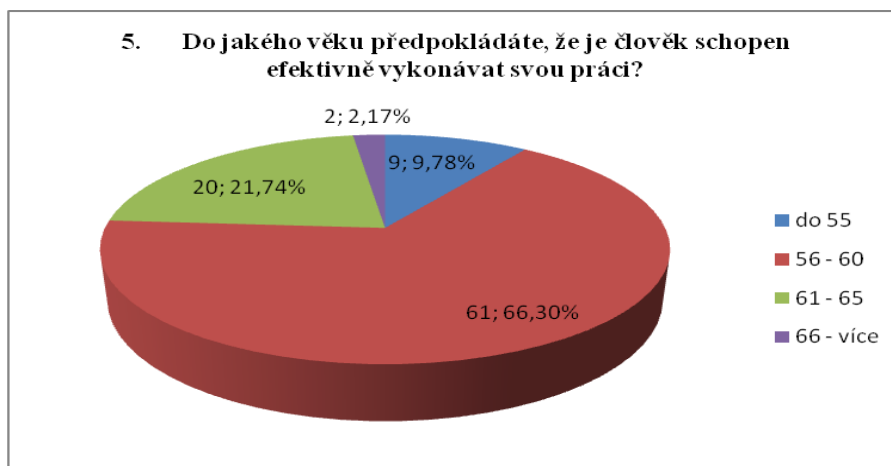
Graf 6: Respondenti rozdělení dle věku

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 4: Nejpočetnější dotazovaná část respondentů v počtu 52 zaznamenána ve věkovém rozmezí 35 až 45 let, tvořena 56,52 %. S nižším počtem - 19 respondenty je zastoupeno věkové rozmezí 26 až 34 let, 15 respondentů bylo ve věkovém rozmezí 46 až více let. Nejmenším podílem v počtu 6 respondentů zastoupeno věkové rozmezí 18 až 25 let.

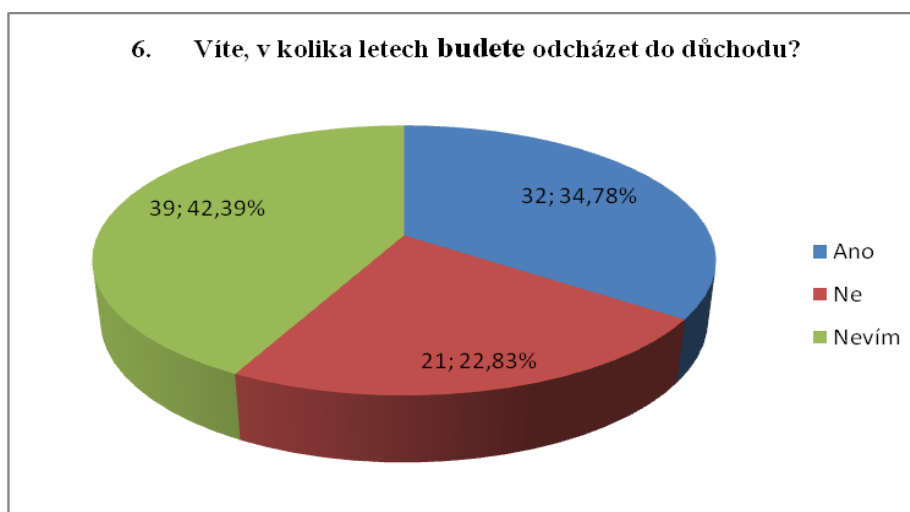
Graf 7: Předpokládané věkové rozmezí pro efektivní výkon práce

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 5: Největší podíl dotázaných respondentů, v počtu 61 předpokládá, že je člověk schopen efektivně vykonávat svou práci v rozmezí 56 až 60 let, tvoří 66,30 %. Následovalo 20 respondentů s vizí efektivního výkonu práce v rozmezí 61 až 65 let. Nejmenší podíly tvořili respondenti ztotožňující se s věkovým rozmezím do 55 let a 66 let a více, tj. 9 respondentů se vyjádřilo pro věkové rozmezí do 55 let a pouze 2 respondenti kvitují věkové rozmezí 66 let a více pro efektivní výkon práce.

Graf 8: Znalost o věku svého odchodu do důchodu

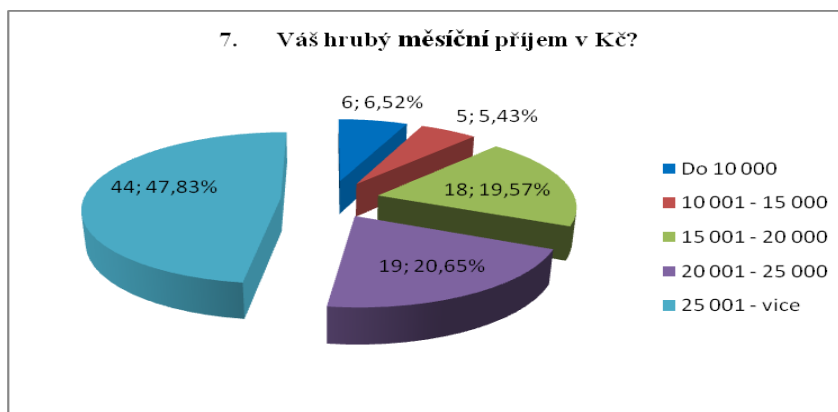

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 6: O své věkové hranici odchodu do důchodu neví a zatím se ani nezajímalo 39 respondentů, kteří tvoří největší podíl z dotazovaných, tj. 42,39 %.

Respondenti v počtu 32 znají svou věkovou hranici odchodu do důchodu, 21 respondentů se vyjádřilo nesouhlasně, neznají věk, ve kterém budou odcházet do důchodu.

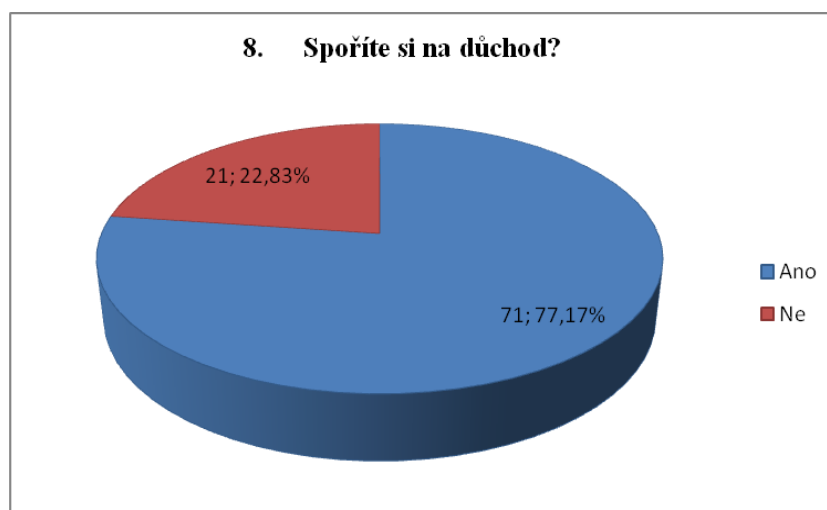
Graf 9: Hrubá měsíční mzda respondentů

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 7: Dotazovaná skupina nejvíce zastoupena respondenty s hrubou mzdou vyšší než 25 tis. Kč v počtu 44, tvořící 47,83 %. Téměř rovnocenně 20 % z dotázaných zastoupeny dvě skupiny respondentů s vyšší hrubé mzdy od 15 a 20 tis. Kč. Nejmenším podílem jsou zastoupeny skupiny respondentů s vyšší hrubé mzdy do 10 tis. Kč v počtu 6 a od 10 tis. Kč v počtu 5.

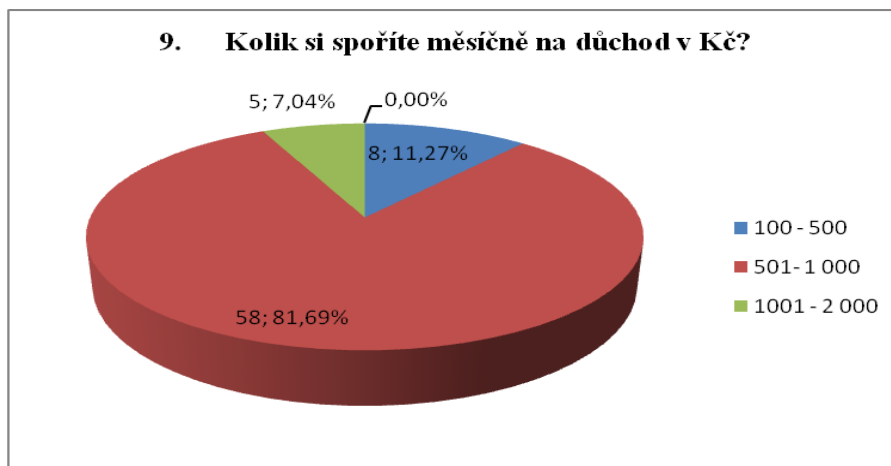
Graf 10: Spoření respondentů na důchod

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 8: Z celkového počtu dotázaných 92 respondentů se vyjádřilo 21, kteří si nespoří na důchod, největší podíl zauímají spořicí respondenti na důchod v počtu 71, tvořeno 77,17 %.

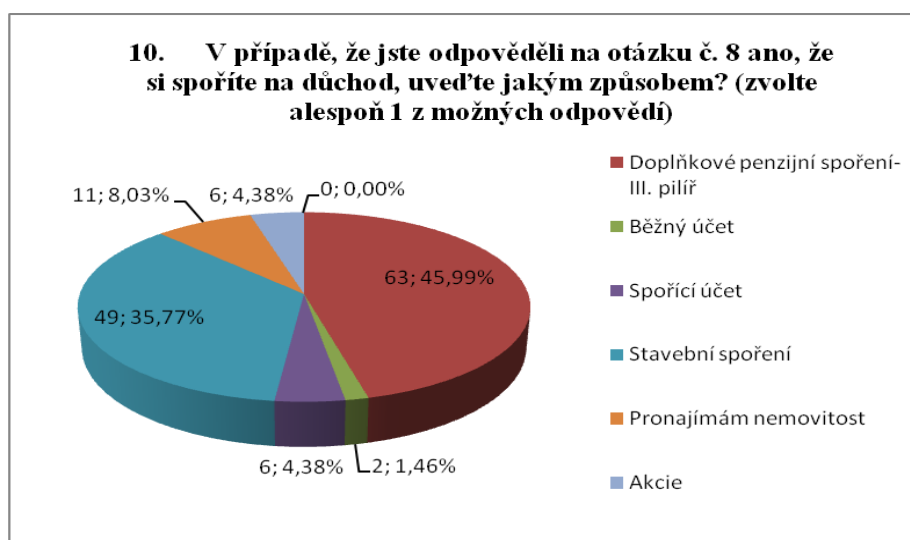
Graf 11: Výše měsíčních úspor respondentů na důchod

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 9: Otázka byla zodpovězena 71 respondenty, kteří si spoří na důchod. Respondenti se v převážné většině vyjádřili, že si spoří částku v rozmezí 501 až 1 000 Kč, tvořeno 58 respondenty, tj. 81,69 %. Úsporu 100 až 500 Kč uvedlo 8 respondentů, pro úsporu v rozmezí 1 001 až 2 000 Kč se projevilo 5 respondentů. Z dotázaných respondentů nikdo neuvědl, že si spoří částku vyšší než 2 000 Kč.

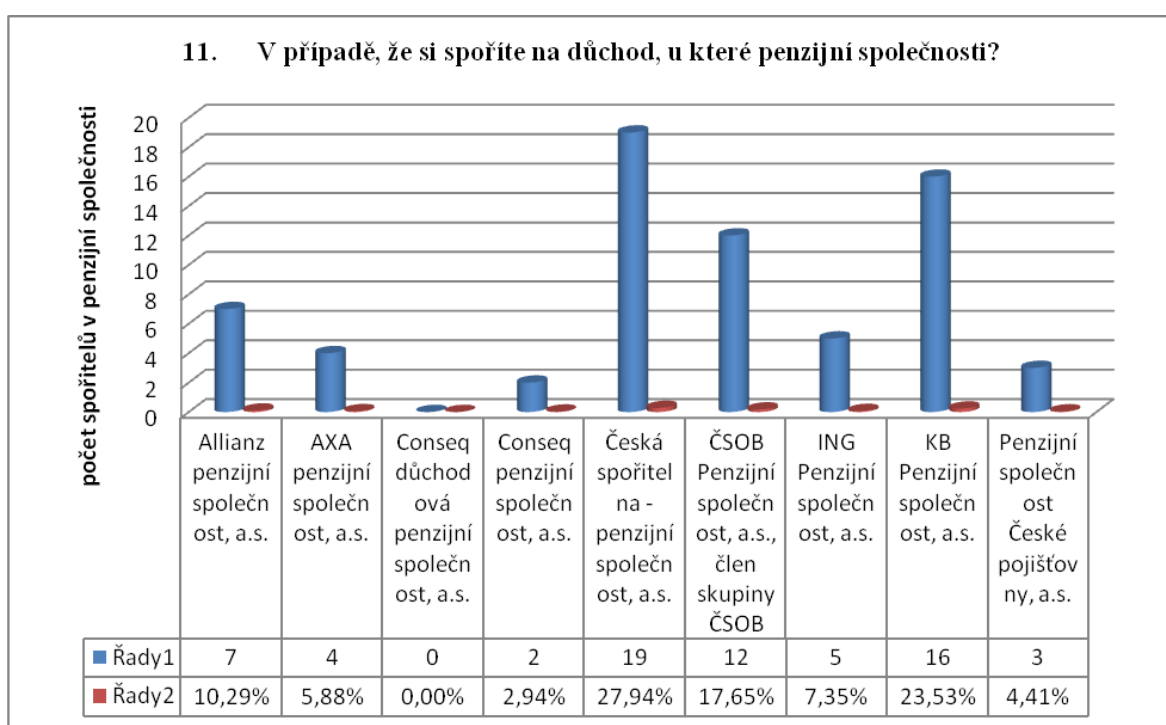
Graf 12: Způsoby spoření na důchod

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 10: Respondenti mohli zodpovědět tuto otázku výběrem z více možností. Doplňkové penzijní spoření si založilo nejvíce respondentů v počtu 63, tj. 45,99 % spořících na důchod. Další velmi početnou skupinou jsou respondenti spořící prostřednictvím stavebního spoření v počtu 49, tj. 35,77 %. Z dotazníkového šetření vyplynula ve 46 případech dotazovaných, tvořeno 65% nejčtenější zvolena kombinace doplňkového penzijního spoření se stavebním spořením. Z dotazovaných si nikdo nespořil prostřednictvím II. pilíře, ani jiným způsobem než je uvedený výčet v grafu 12.

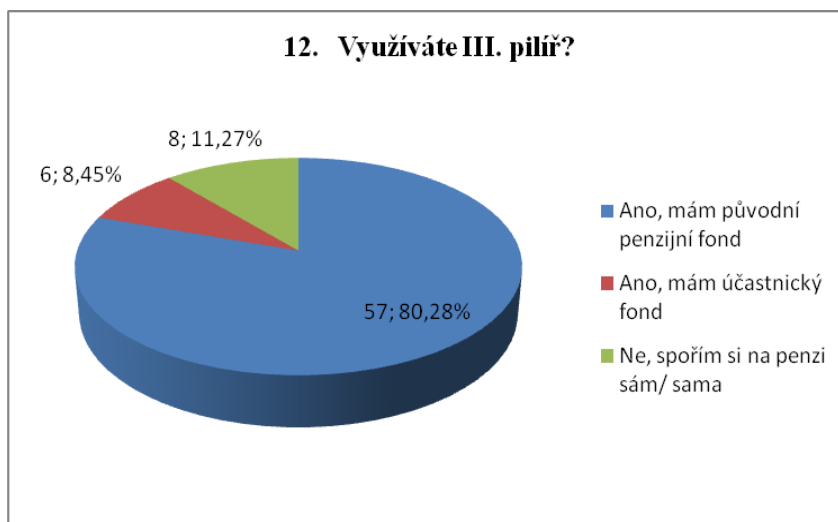
Graf 13: Penzijní společnosti využívané respondenty

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 11: Pro lepší grafickou názornost byl použit skupinový válcový graf. U dotázaných spořících respondentů je nejvíce využíváno pro spoření na důchod služeb České spořitelny v počtu 19, tj. 27,94 %. Další významný podíl z penzijních společností zaujímá Komerční banka, u které z dotázaných spoří 16 klientů, Česká obchodní banka s 12 klienty a penzijní společnost Allianz se 7 klienty. Služeb důchodové penzijní společnosti Conseq z dotázaných nevyužívá žádný respondent. Pro rok 2015 je tato společnost vyřazena ČNB ze seznamu aktuálně působících penzijních společností. (MFČR, 2015). [online].[cit. 2015-03-07].

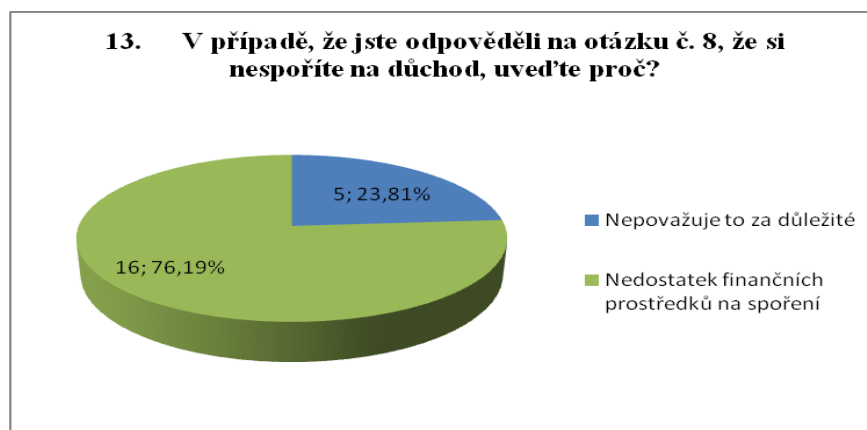
Graf 14: Využití třetího pilíře respondenty

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 12: Nejvíce využíván respondenty je původní penzijní fond, který byl v roce 2013 transformován. Z respondentů, kteří uvedli v otázce č. 10, že si spoří prostřednictvím třetího pilíře, byl původní fond sjednán 57 respondenty, tj. 80,28 %. Do nového účastnického fondu vstoupilo 6 respondentů, tvoří 8,45 %. Respondenti, kteří označili z 11,27 %, že si spoří na penzi sami, uvedli způsob spoření zajištěný z pronájmu nemovitosti, akciemi, stavebním spořením a běžným účtem.

Graf 15: Důvod respondentů nespoření na důchod

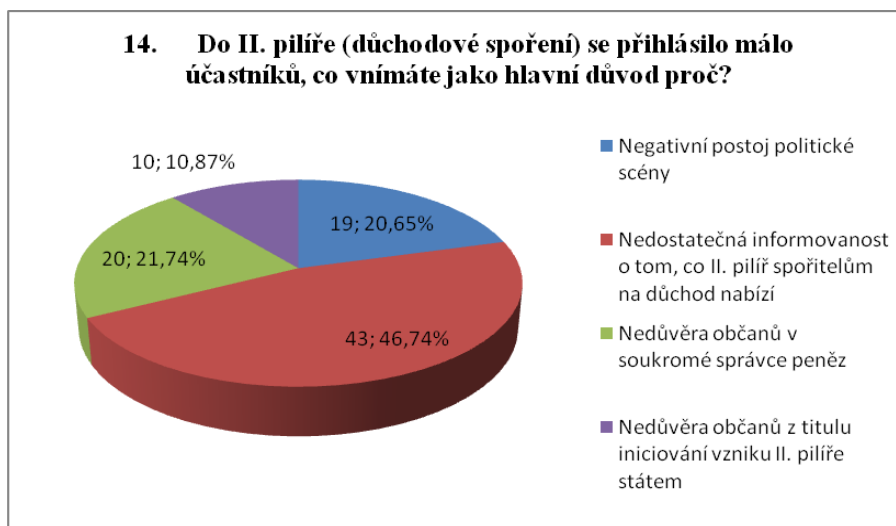

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 13: V otázce č. 8 uvedlo 21 respondentů, že si nespoří na důchod. Největší problém nespoření vnímají respondenti v 76,19 % v nedostatku finančních prostředků.

Kupodivu 23,81% respondentů nepovažuje za důležité si spořit na důchod. Žádný z dotázaných respondentů nevedl, že spoléhá na zajištění v důchodu státem.

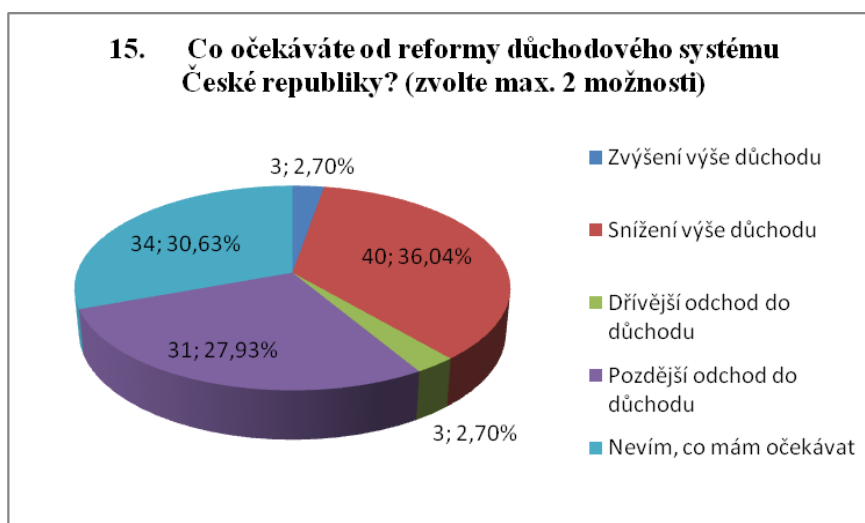
Graf 16: Důvod nízké účasti v druhém pilíři důchodového spoření

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 14: Respondenti v 46,74% uvedli za důvod neúspěchu druhého pilíře nedostatečnou informovanost. Téměř srovnatelným podílem se vyjádřili v cca 20 % pro neúspěch z důvodu nedůvěry k soukromým správcům peněz a negativního postoje politického spektra. Důvod neúspěchu z titulu iniciace státem si vzalo za své 10,87 % respondentů.

Graf 17: Predikce respondentů k reformě důchodového systému

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

Otázka 15: Respondenti mohli zodpovědět tuto otázku výběrem z více možností. Z globálního úhlu pohledu počtu všech zodpovězených otázek nejvíce respondentů předpokládá z 36,08 %, že v důsledku další etapy reformy důchodového systému dojde ke snížení výše důchodu. Kolem 30 % respondentů vnímá oddálení věkové hranice na odchod do důchodu, nebo neví, co má očekávat. Pouze 2,70 % očekává zvýšení výše důchodu a dřívější odchod do důchodu.

5 Zhodnocení výsledků

Dotazníkovým šetřením bylo osloveno 62 % žen a 38 % mužů, zastoupeni ze 70 % vysokoškolsky vzdělanými občany. Největším podílem z 57 % se zúčastnili občané ve věkovém rozmezí 35-45 let, z 91 % zaměstnaní. Respondenti z 66 % předpokládají, že je člověk efektivně schopen vykonávat svou práci v rozmezí věku 56-60 let. Respondenti si ze 77 % spoří na důchod nejvíce prostřednictvím doplňkového penzijního spoření ve III. pilíři. Jejich měsíční úložka se pohybuje z 59 % v rozmezí 501 – 1 000 Kč, kterou spoří nejčteněji z 28 % u České spořitelny, penzijní společnosti, a.s. Z 80 % využívají ve III. pilíři původní penzijní fond. Respondenti, kteří si nespoří, uvedli z 23 % jako důvod nedostatek finančních prostředků. Respondenti vnímají ze 47 % důvod nízkého počtu účastníků ve II. pilíři v nedostatečné informovanosti, co jim tato varianta spoření na důchod nabízí. Respondenti z 36 % nejvíce očekávají od důchodové reformy ČR snížení výše důchodu.

Výše důchodu je dána příjmem občana v době, kdy pracuje. Obecně platí, že čím větší příjem máme ze zaměstnání, tím větší bude náš starobní důchod. Zároveň lze konstatovat, že občané s vyšším příjmem ze své pracovní činnosti mají i největší snížení příjmů při odchodu do důchodu. (Srov. Syrový, 2012)

To dokazuje Tabulka 8, ve které je porovnán 40 letý muž, při stejné věkové hranici odchodu do důchodu ve věku 66 let a 2 měsíce, s přiřazenou analytikou dle vzdělání.

Tabulka 8: Porovnání poklesu výplaty starobního důchodu s průměrným čistým měsíčním příjmem dle vzdělání (Kč)

Vzdělání	Průměrný měsíční hrubý příjem	Průměrný měsíční čistý příjem	Výplata starobního důchodu	Pokles výplaty v den odchodu do důchodu	Pokles výplaty v den odchodu do důchodu (%)
základní vzdělání	14 000	11 710	9 965	1 745	15
středoškolské vzdělání	20 000	15 850	11 053	4 797	30
vysokoškolské vzdělání	35 000	26 185	13 321	12 864	49

Zdroj: Syrový, 2012, vlastní zpracování

Z tabulky je patrné, že největším poklesem výplaty starobního důchodu proti příjmu v době jejich aktivního zaměstnání jsou postiženi vysokoškolsky vzdělaní lidé, kterým se při průměrném hrubém příjmu 35 tis. Kč jejich příjem sníží téměř o polovinu dnem odchodu do důchodu.

5.1 Návrh variant spoření ve III. důchodovém pilíři

Touto částí je navázáno na dotazníkové šetření, na které reflektovali respondenti z téměř 57 % ve věkovém rozmezí 34 – 45 let. Na otázku č. 9, kolik si spoří na důchod, bylo odpovězeno v 82 % respondenty, kteří spoří výši úspory v rozmezí 501 – 1 000 Kč měsíčně. Pro III. pilíř doplňkového penzijního spoření se vyjádřilo téměř 46 % respondentů, kteří spoří. Pro ověření, zda bude měsíční úspora dostačující pro zajištění na penzi, bylo použito důchodové kalkulačky ČSOB [online]. [cit. 2015-03-08] a (Sovová, 2013) iDnes.cz. [online]. [cit. 2015-03-08].

Ve variantě A je počítáno se zprůměrovanou měsíční částkou v rozmezí výše úspory respondentů 501 – 1 000 Kč, tj. 750 Kč měsíčně. Modelováno pro 35 letou občanku, která si založí spoření 1. května 2015 ve III. pilíři. Ve variantě B bude spořit 1 500 Kč. U varianty A a B je počítáno s výší příjmu 15 000 Kč měsíčně. Varianta C předpokládá měsíční úložku 2 000 Kč, při výši příjmu 20 000 Kč.

VARIANTA A – měsíční vklad ve výši 750 Kč – III. pilíř

datum narození	věk odchodu do důchodu/roky	počty let do důchodu	měs. spoření ve výši 5 % z čisté mzdy/Kč
1. 1. 1980	67,6	32,4	750

plat/tis. Kč	výplata důchodu v roce 2015/Kč	výplata důchodu v roce 2045/Kč	naspořená částka ve III. pilíři/Kč v r. 2047	měsíční renta z III. pilíře/Kč	důchod + renta roku 2047	podíl renty na Σdůchodu r. 2047
15 000	10 539	6 323	661 281	3 081	9 404	33%

Zdroj: ČSOB důchodová kalkulačka, Sovová 2013, vlastní zpracování

VARIANTA B – měsíční vklad ve výši 1 500 Kč – III. pilíř

datum narození	věk odchodu do důchodu/roky	počty let do důchodu	měs. spoření ve výši 10 % z čisté mzdy/Kč
1. 1. 1980	67,6	32,4	1 500

plat/tis. Kč	výplata důchodu v roce 2015/Kč	výplata důchodu v roce 2045/Kč	naspořená částka ve III. pilíři/Kč v r. 2047	měsíční renta z III. pilíře/Kč	důchod + renta roku 2047	podíl renty na Σdůchodu r. 2047
15 000	10 539	6 323	1 230 125	5 731	12 054	48%

Zdroj: ČSOB důchodová kalkulačka, Sovová 2013, vlastní zpracování

VARIANTA C – měsíční vklad ve výši 2 000 Kč – III. pilíř

datum narození	věk odchodu do důchodu/roky	počty let do důchodu	měs. spoření ve výši 10 % z čisté mzdy/Kč
1. 1. 1980	67,6	32,4	2 000

plat/tis. Kč	výplata důchodu v roce 2015/Kč	výplata důchodu v roce 2045/Kč	naspořená částka ve III. pilíři/Kč v r. 2047	měsíční renta z III. pilíře/Kč	důchod + renta roku 2047	podíl renty na Σdůchodu r. 2047
20 000	11 456	6 874	1 585 653	7 387	14 261	52%

Zdroj: ČSOB důchodová kalkulačka, Sovová 2013, vlastní zpracování

Z následujících výpočtů vyplývá, že stanovená hranice ve výši 10 % odvodu ze mzdy do III. pilíře je nutnou povinností, převážně pro nízkopříjmové občany. Ve variantě A při měsíční úspoře 750 Kč, tj. 5 % částky ze mzdy, je výsledná renta 3 081 Kč, zajišťuje tak 33 % penze navíc, u varianty B při měsíční úspoře 1 500 Kč, tj. 10 % částky ze mzdy, je výsledná renta 5 731 Kč, zajišťuje tak 48 % penze navíc. I přesto je penze velmi nízká a společně s částkou z I. pilíře dosahuje výše u varianty A 9 404 Kč měsíčně, u varianty B 12 054 Kč měsíčně. Občané se mohou dostat v polovině

21. století do velmi obtížně řešitelné situace, kdy budou prostředky z I. pilíře stačit k pokrytí pouze základních potřeb a budou závislé na generační pomoci od svých dětí.

Varianta C vychází nejlépe, při měsíční úspoře 2 000 Kč, tj. 10 % částky ze mzdy, je výsledná renta 7 387 Kč, zajišťuje 52 % vyšší penzi. Z dotazníkového šetření však vyplývá, že pouze přes 7 % respondentů si spoří měsíčně v rozmezí 1001 – 2000 Kč.

Každý občan České republiky by měl velmi důkladně zvážit své současné možnosti a taktéž i možnosti volby svého zaměstnavatele, popřípadě změnu práce, tak aby na účet účastníka ve III. pilíři přispíval i jeho zaměstnavatel. Každý občan by se měl přiblížit k 100 procentům renty, která by byla totožná s vyplácením státní penze z I. pilíře.

5.2 Využití anuitního počtu pro výpočet výše úspor

Na základě modelačního příkladu bude nejprve vypočtena celková výše úspory pro 35 letého občana, jakou cílovou částku by měl mít občan do 65 let při odchodu do důchodu naspořenou, aby mohl po dobu 20 let, tj. do 85 let pobírat rentu ve výši 10 tis., 15 tis., 20 tis. nebo 25 tis. Kč měsíčně. V druhé části příkladu bude vypočtena měsíční výše úložky občana, který si bude od 35 do 65 let spořit, aby dosáhl na celkovou výši úspory, která ho zajistí od 65 do 85 let na penzi. Pro všechny příklady počítáno s úrokovou mírou 2% p. a.

Vzorce použité pro výpočty

Vzorec pro zásobitele:

$$S_0 = A \cdot \frac{q^n - 1}{(q - 1) \cdot q^n}$$

Vzorec pro úročitele:

$$q = 1 + i$$

Vzorec pro fondovatele:

$$A = S_n \cdot \frac{q - 1}{q^n - 1}$$

vysvětlivky:

n = počet období
i = úroková míra
q = úročitel
A = anuita

Příklad 1

- ♦ Celková výše úspory na zajištění od 65 do 85 let

Zásobitel S_0 při výši renty **10 000 Kč** měsíčně

$$S_0 = 10\,000 \cdot \frac{1,00167^{240} - 1}{(1,00167 - 1) \cdot 1,00167^{240}} = 1\,976\,000$$

- ♦ Výše měsíční úložky pro dosažení částky 1 976 000 Kč v 65 letech

Fondovatel

$$A = 1\,976\,000 \cdot \frac{1,00167 - 1}{1,00167^{360} - 1} = 4\,067,71$$

Občan musí naspořit do 65 let částku 1,976 mil. Kč, aby mohl pobírat rentu 10 tis. Kč měsíčně po dobu 20 let, při měsíční úložce přes 4 tis. Kč, kterou bude spořit v rozmezí věku 35-65 let.

Příklad 2

- ♦ Celková výše úspory na zajištění od 65 do 85 let

Zásobitel S_0 při výši renty **15 000 Kč** měsíčně

$$S_0 = 15\,000 \cdot \frac{1,00167^{240} - 1}{(1,00167 - 1) \cdot 1,00167^{240}} = 2\,964\,000$$

- ♦ Výše měsíční úložky pro dosažení částky 2 964 000 Kč v 65 letech

Fondovatel

$$A = 2\,964\,000 \cdot \frac{1,00167 - 1}{1,00167^{360} - 1} = 6\,011,57$$

Občan musí naspořit do 65 let částku 2,964 mil. Kč, aby mohl pobírat rentu 15 tis. Kč měsíčně po dobu 20 let, při měsíční úložce přes 6 tis. Kč, kterou bude spořit v rozmezí věku 35-65 let.

Příklad 3

- ♦ Celková výše úspory na zajištění od 65 do 85 let

Zásobitel S_0 při výši renty **20 000 Kč** měsíčně

$$S_0 = 20\,000 \cdot \frac{1,00167^{240} - 1}{(1,00167 - 1) \cdot 1,00167^{240}} = 3\,952\,000$$

- ♦ Výše měsíční úložky pro dosažení částky 3 952 000 Kč v 65 letech

Fondovatel

$$A = 3\,952\,000 \cdot \frac{1,00167 - 1}{1,00167^{360} - 1} = 8\,015,43$$

Občan musí naspořit do 65 let částku 3,952 mil. Kč, aby mohl pobírat rentu 20 tis. Kč měsíčně po dobu 20 let, při měsíční úložce přes 8 tis. Kč, kterou bude spořit v rozmezí věku 35-65 let.

Příklad 4

- ♦ Celková výše úspory na zajištění od 65 do 85 let

Zásobitel S_0 při výši renty **25 000 Kč** měsíčně

$$S_0 = 25\,000 \cdot \frac{1,00167^{240} - 1}{(1,00167 - 1) \cdot 1,00167^{240}} = 4\,940\,000$$

- ♦ Výše měsíční úložky pro dosažení částky 4 940 000 Kč v 65 letech

Fondovatel

$$A = 4\,940\,000 \cdot \frac{1,00167 - 1}{1,00167^{360} - 1} = 10\,019,29$$

Občan musí naspořit do 65 let částku 4,940 mil. Kč, aby mohl pobírat rentu 25 tis. Kč měsíčně po dobu 20 let, při měsíční úložce přes 6 tis. Kč, kterou bude spořit v rozmezí věku 35-65 let.

Z příkladů je patné, že finanční částka pro zajištění občanů na důchod se musí pohybovat v řádu tisíců, úložky nižší než 1 000 Kč nebudou pro občany na zajištění důstojného stáří dostačující.

6 Výsledky a diskuse

Z výzkumu vyplývá, že první pilíř důchodového systému je dlouhodobě neudržitelný v kontextu s demografickým vývojem. Je nutné počítat s tím, že občanům, kteří budou spoléhat na finanční zajištěnost v důchodu z prvního pilíře, se jim nedostane ani takové životní úrovně, jakou mají současní starobní důchodci. V rámci prvního pilíře by mělo dojít ke změnám ve formě přehodnocování věku odchodu do důchodu, které budou ještě předmětem řady diskuzí. Výhodu prvního pilíře lze spatřovat v pravidelné valorizaci důchodů z hlediska kupní síly obyvatelstva. Druhý pilíř si nezískal velkou důvěru občanů, převážně z titulu soukromých správců peněz, ale i nedostatkem informací týkající se zavedení druhého pilíře. Občané se obávají založit si spoření, ze kterého se nemohou vyvázat a nemají jistotu, že o své vklady nepřijdou. V roce 2016 bude II. důchodový pilíř zrušen, což může vyvolat problémy z hlediska požadavků penzijních společností na finanční kompenzaci od státu. Druhý pilíř by si získal větší pozornost občanů, kdyby nad soukromými penzijními společnostmi dozoroval stát, kde by byla stanovena hranice, od které by stát převzal garanci nad vklady spořitelů. Spoření ve třetím důchodovém pilíři využívá většina občanů. Vzhledem k nízkým měsíčním úložkám, nelze spoléhat na to, že prostředky naspořené ve třetím pilíři občanům zabezpečí pokrytí nákladů v penzi. Od roku 2013 byla zvýšena hranice pro poskytování maximálního státního příspěvku na vklad účastníka ve výši do 1 000 Kč měsíčně, aby motivovala účastníky k vyšším měsíčním úložkám. Tato změna má pozitivní vliv, neboť průměrná výše měsíčních vkladů se zvýšila.

Občanům ČR by mělo být zdůrazňováno, že je nutné začít se spořením a finančním zajištěním na důchod v době, kdy jsou ekonomicky aktivní a nespoléhat se na stát. Občané by si měli ještě před tím, než vstoupí do důchodu vyřešit své finanční závazky a mít zajištěné vlastní bydlení. Stát by měl z dlouhodobého hlediska připravit takový koncept důchodové reformy, aby občané měli jistotu, že mohou spořit.

Na základě výsledků modelačních příkladů lze konstatovat, že nízkopříjmový občan, který by se spokojil po dobu 20 let s měsíční důchodovou rentou ve výši 10 tis. Kč, by musel od 35 let každý měsíc ukládat přes 4 tis. Kč, aby v den odchodu do důchodu měl naspořené téměř 2 mil. Kč. Středněpříjmový občan, který by chtěl být finančně zajištěn

po dobu 20 let měsíční důchodovou rentou v rozmezí 15-20 tis. Kč, by musel od 35 let spořit každý měsíc částku v rozmezí 6-8 tis. Kč, aby při odchodu do důchodu v 65 letech měl celkem naspořeny 3-4 mil. Kč. Vysokopříjmový občan by musel naspořit téměř 5 mil. Kč, aby v den odchodu do důchodu mohl po dobu 20 let pobírat měsíční důchodovou rentu ve výši 25 tis. Kč, za předpokladu měsíční úločky ve výši 10 tis. Kč, kterou by spořil od 35 let.

Skutečnost, doložená dotazníkovým šetření je, že si občané z 82 % spoří na důchod měsíčně částku v rozmezí 500-1 000 Kč. Z důvodu maximální ekonomické výtěžnosti a s ohledem na státní příspěvek ve III. pilíři by měla být minimální měsíční úspora na důchod vyšší než 1 000 Kč. Z výsledků modelačních variant III. pilíře, lze občanům doporučit variantu C jako optimální, kdy při spoření na důchod od 35 let, při odchodu do penze za 32,4 let a mzdě 20 tis. Kč si bude občan měsíčně ukládat 2 000 Kč. V době odchodu do důchodu bude mít ve III. pilíři naspořenou částku ve výši 1,6 mil Kč, tj. přes 7. tis. Kč měsíční renty, která ho spolu se starobním důchodem v téměř stejné výši zajistí na měsíční výplatu důchodu 14 tis. Kč. Pro občany, kteří budou odcházet do penze v období roku 2040-2050 se jeví dle vypočtených modelů III. pilíře jako zásadně nedostačující naspořená částka v rozmezí 0,6-1,2 mil. Kč, která nepokryje v důchodu základní měsíční výdaje občanů. Pro finanční zajištění na důchod by měl občan začít spořit co nejdříve, aby výše měsíčních úložek rozpuštěných do delší doby spoření na důchod nebyli pro měsíční rozpočet občanů tak zatěžující. Výše měsíční úločky je na individuálním rozhodnutí občana, naspořená částka by však v době odchodu do důchodu měla být výrazně vyšší než 1 mil. Kč. Vše ale záleží na možnostech a životním stylu každého občana.

7 Závěr

Pro různé příjmové skupiny obyvatelstva vyplývá, že při spoření ve III. pilíři se musí naspořená částka v době odchodu do důchodu výrazně pohybovat přes 1 mil. Kč. Dle propočtů bylo dospěno k závěru, že občan, který by si začal spořit v 35 letech a chtěl by od 65 let pobírat po dobu 20 let měsíční rentu ve výši 15. tis. Kč, by si musel měsíčně spořit částku přes 6 tis. Kč, tj. do 65 let by musel naspořit téměř 3. mil. Kč.

Občanům by mělo být doporučeno zvýšení měsíční úložky na důchod, protože dle dotazníkového šetření si převážná většina občanů měsíčně spoří částku do 1 000 Kč, která je pro zajištění na důchod zcela nedostačující. V současné době by si ekonomicky aktivní občané měli spořit 10 % ze svých příjmů, zajištěné optimální částkou 2 000 Kč měsíčně (zvýhodnění v daňovém efektu 1 800 Kč).

Nízkopříjmoví a středněpříjmoví občané se základním a středním vzděláním by si měli začít spořit již od doby, kdy začnou být ekonomicky aktivními, neboť s přihlédnutím na svůj počáteční a budoucí příjem a jejich možnosti, nebudou schopni odvádět měsíční částku na důchodové spoření v tisících, ale v řádech stovek korun. Optimální variantou pro občany by byla možnost pohyblivé měsíční výše spoření, která by minimalizovala narušení rodinného rozpočtu a přitom by byla naplněná dostatečně naspořená částka při odchodu do důchodu pro důstojné finanční zabezpečení.

Optimální řešení reformy a důchodové problematiky je pro občany zatím stále velmi nejasné. Mnoho respondentů neví, jakou výši by si měli spořit a kolik by měli mít naspořeno v době odchodu do penze. Reforma, která byla uskutečněna je nedostačující, a je třeba, aby došlo k dalším reformním změnám a novelizacím, které budou jasně definovat minimální částku úspory ve III. pilíři, která zajistí dostatečný doplněk k výplatě z I. pilíře tak, aby byla zajištěna pro občana standardní penze s možností pokrytí všech základních potřeb a přiměřené životní úrovně v důchodovém věku.

8 Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

BRDEK, Vojtěch, Hana JÍROVÁ a Vojtěch KREBS. *Trendy v evropské sociální politice*. Praha: ASPI Publishing, 2002, 251 s. ISBN 80-863-9525-1.

FILIP, Miloš a Roman POSPÍŠIL. *Finanční poradenství: co s tou penzí*. 1. vyd. Praha: Institut pro finanční poradenství, 2013, 135 s. ISBN 978-809-0545-700.

KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4.

LOUŽEK, Marek. *Důchodová reforma - revoluce, nebo evoluce?*. Praha: Občanský institut, 2008, 15 s. Bulletin (Občanský institut), č. 197. ISBN 978-808-6972-268.

LOUŽEK, Marek. *Důchodová reforma*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2014, 100 s. ISBN 978-802-4626-123.

RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013, 115 s. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-821-5.

RYS, Vladimír. *Česká sociální reforma: (sociologická studie)*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2003, 170 s. ISBN 80-246-0588-0.

SYROVÝ, Petr. *Jak si spořit na důchod: zorientujte se v důchodové reformě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 152 s. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-4479-7.

Elektronická kniha

KOTOUŠ, Jan, Gabriela MUNKOVÁ a Martin ŠTEFKO. *Obecné otázky sociální politiky* [online]. 2013. vyd. Ústav státu a práva AV ČR [cit. 2014-09-01]. ISBN 978-80-87439-08- Dostupné z: <http://www.ilaw.cas.cz/get.php?file=data/files/epub/Obecne%20otazky%20socialni%20politiky.pdf>

KOTOUŠ, Jan, Gabriela MUNKOVÁ a Martin ŠTEFKO. *Obecné otázky sociální politiky* [online]. 2013. vyd. Ústav státu a práva AV ČR [cit. 2014-12-14]. ISBN 978-80-87439-08- Dostupné z:<http://www.ilaw.cas.cz/get.php?file=data/files/epub/Obecne%20otazky%20socialni%20politiky.pdf>

Internetové zdroje

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ: Důchodové pojištění. [online]. [cit. 2015-01-14]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ: Starobní důchody. [online]. 2014. vyd. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni-duchody.htm>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ: Účast na pojištění. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/ucast-na-pojisteni/>

ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB Developed by MEDIA FACTORY: Kalkulačka důchodového zabezpečení. [online]. [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://kalkulacka.csobpf.cz/vypocet-sporeni-ve-3-piliri/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Obecná míra nezaměstnanosti v ČR a v krajích. [online]. 2012. vyd. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obecna_mira_nezamestnanosti_v_cr_a_krajich

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Statistická ročenka České republiky 2014. [online]. 2014. vyd. [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/770029FD59/\\$File/320198140418.xlsx](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/770029FD59/$File/320198140418.xlsx)

DEMOGRAFIE: ANALÝZA: Demografické stárnutí ČR podle výsledků projekce. SVOBODOVÁ, Kamila. [online]. 2012. vyd. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=824&

DŮCHODOVÁ REFORMA.CZ: Jak financovat důchody?. [online]. 2014. vyd. [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/duchodovy-system-2/neudrzitelny-i-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu/>

DŮCHODOVÁ REFORMA.CZ: Neudržitelný: I. pilíř českého důchodového systému. [online]. 2014. vyd. [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: <http://www.duchodovareforma.cz/duchodovy-system-2/neudrzitelny-i-pilir-ceskeho-duchodoveho-systemu/>

FINANCE.CZ [online]. [cit. 2014-09-01]. Dostupný na WWW: <http://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/zpusoby-financovani-penzijniho-systemu/>

FINANCE.CZ: Průběžný způsob financování v Česku. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/soucasny-cesky-duchodovy-system/>

HOVORKA, Jiří. Aktuálně.cz: Potvrzeno. Druhý pilíř penzí skončí, lidé dostanou na výběr. [online]. 2014. vyd. [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/finance/potvrzeno-druhy-pilir-penzi-skonci-lide-dostanou-na-vyber/r~0d1c51606a6111e49bec0025900fea04/>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: Základní aspekty reformy penzijního systému České republiky. [online]. 2013. vyd. [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/penzijni-sluzby-a-systemy/duchodova-reforma/zakladni-informace>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: Hospodaření systému důchodového pojištění. In: [online]. 2013. vyd. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/hospodareni-systemu-duchodoveho-pojisten>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY: Aktuálně působící penzijní společnosti v ČR - rok 2015. [online]. 2015. vyd. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/kontrola/penzijni-pripojsteni-doplnekove-sporeni/penzijni-spolecnosti/2015/aktualne-pusobici-penzijni-spolecnosti-v-20344>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Důchodová reforma. [online]. 2007. vyd. [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/4321/26062007.pdf>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: III. etapa důchodové reformy. [online]. 2008. vyd. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/5934>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Vláda schválila návrh I. etapy důchodové reformy. [online]. 2008. vyd. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/5107>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Aktuální stav II. etapy důchodové reformy. [online]. 2008. vyd. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/5511>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Informace o plnění úkolů II. etapy důchodové reformy. [online]. 2008. vyd. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/5513/informace_o_plneni.pdf

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ.CZ: Důchodové pojištění. [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: *Důchodová komise dala vládě osm návrhů, jak změnit penzijní systém (iHNed.cz), Tiskové oddělení* [online]. 2015. vyd. [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/20071>

MĚŠEC.CZ: Vyznejte se v důchodu: Jak funguje první pilíř důchodového systému?. [online]. 2013. vyd. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/vyznejte-se-v-duchodu-jak-funguje-prvni-pilir/>

PAROULKOVÁ, Leona. DENÍK.CZ: Varování NKÚ: Schodek důchodového systému neudržitelně roste. [online]. 2015. vyd. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/ekonomika/varovani-nku-schodek-duchodoveho-systemu-neudrzitelne-roste-20150119.html>

SEZEMSKÝ, Jiří. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Důchodová reforma. [online]. 2007. vyd. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/4321/26062007.pdf>

SEZEMSKÝ, Jiří. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Důchodová reforma. [online]. 2007. vyd. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/4321/26062007.pdf>

SEZEMSKÝ, Jiří. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: Důchodová reforma. [online]. 2008. vyd. [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/5934/27112008.pdf>

SOVOVÁ, Eva. IDNES.CZ: Spočítali jsme důchodové vyhlídky Čechům nad 35 let. [online]. 2013. vyd. [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/kalkulacka-mpsv-a-duchodove-vyhličky-generace-35plus-fy6-/penze.aspx?c=A130322_110427_penze_sov

TOMKOVÁ, Milada. Komunistické právo v Československu: Kapitoly z dějin bezpráví. [online]. Mezinárodní politologický ústav, 2009 [cit. 2014-10-20]. Dostupné z: http://www.komunistickepravo.cz/kapitoly/23_670-723_komunistickepravo-cz_Tomkova_Socialni-zabezpeceni.pdf

VLADA.CZ: Důchodová reforma. [online]. Informační centrum vlády, 2014 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/cz/duchodova-reforma/>

VLADA.CZ: Důchodová reforma. [online]. Informační centrum vlády, 2014 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/cz/duchodova-reforma/>

VLÁDA.CZ: KOALIČNÍ SMLOUVA mezi ČSSD, hnutím ANO 2011 a KDU-ČSL na volební období 2013 - 2017. [online]. 2013. vyd. [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/koalicni_smlouva.pdf

VLKOVÁ, Jitka. IDNES.CZ: Budeme vstřícní, rušený druhý pilíř lidem proplatíme, plánuje komise. [online]. 2014. vyd. [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/duchodova-komise-se-kloni-k-vyplaceni-penez-z-druheho-pilire-pr3-/ekonomika.aspx?c=A140724_112036_domaci_vlo

Software

Právní informační systém [online]. [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: <http://www.atlascon.cz/software/codexis>

9 Seznam grafů, tabulek

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj věkové struktury obyvatelstva ČR v letech 2000 – 2065 (v %)

Graf 2: Prognóza věkové struktury obyvatelstva v ČR pro rok 2065 ve srovnání s rokem 2010

Graf 3: Respondenti rozdělení dle pohlaví

Graf 4: Respondenti rozdělení dle vzdělání

Graf 5: Respondenti rozdělení dle statusu

Graf 6: Respondenti rozdělení dle věku

Graf 7: Předpokládané věkové rozmezí pro efektivní výkon práce

Graf 8: Znalost o věku svého odchodu do důchodu

Graf 9: Hrubá měsíční mzda respondentů

Graf 10: Spoření respondentů na důchod

Graf 11: Výše měsíčních úspor respondentů na důchod

Graf 12: Způsoby spoření na důchod

Graf 13: Penzijní společnosti využívané respondenty

Graf 14: Využití třetího pilíře respondenty

Graf 15: Důvod respondentů nespoření na důchod

Graf 16: Důvod nízké účasti v druhém pilíři důchodového spoření

Seznam tabulek

Tabulka 1: Průměrná mzda a průměrný starobní a invalidní důchod v roce 1935

Tabulka 2: Rozčlenění zaměstnanců dle kategorií z titulu reformy r. 1956

Tabulka 3: Srovnání bismarckovského a beveridgeova modelu

Tabulka 4: Komplexnější pohled na výhody a nevýhody průběžných systémů a soukromých fondových systémů

Tabulka 5: Hospodaření systému důchodového pojištění v letech 1996 – 2012 (údaje v mld. Kč)

Tabulka 6: Potřebná doba pojištění v závislosti na důchodovém věku pojištěnce

Tabulka 7: Vývoj věkové struktury obyvatelstva ČR v letech 2000 – 2065 (v %)

Tabulka 8: Počty narozených dětí ve vybraných letech

10 Přílohy

Příloha 1

Tabulka 4: **Komplexnější pohled na výhody a nevýhody průběžných systémů a soukromých fondových systémů**

		Průběžné systémy	Soukromé fondové systémy
MAKROEKONOMICKÁ RIZIKA	Šoky ve výstupu	nižší příjmy, ale účinky na jednotlivce mohou být zmírňovány	možné efekty na financování, které nemohou být zmírňovány
	Nezaměstnanost	nižší příjmy, ale účinky na jednotlivce mohou být zmírňovány	žádný účinek na financování, ale postižení jednotlivci přijímají nižší budoucí výnosy
	Nízký růst mezd	nižší příjmy, ale účinky na jednotlivce mohou být zmírňovány	žádný účinek na financování a běžnou úroveň příspěvků
	Finanční krize	nižší příjmy, ale účinky na jednotlivce mohou být zmírňovány	omezená nebo dokonce zrušená akumulovaná zásoba
	Nízké míry výnosu	žádné přímé účinky na financování a výnosy	žádné účinky na financování, ale nižší výnosy
DEMOGRAFICKÝ RIZIKA	Vysoký poměr závislosti	zhoršující se finance	žádný přímý účinek na financování a výnosy
	Menší pracovní síla	vyšší mzdy a budoucí výnosy	nižší příjmy a budoucí výnosy
POLITICKÁ RIZIKA	Změna kontraktů	relativně snadná	obtížná
	Citlivost na fiskální situaci	vysoká	nízká

Zdroj: Loužek, 2014

Příloha 2

Tabulka 6: **Potřebná doba pojištění v závislosti na důchodovém věku pojištěnce**

Dosažení důchodového věku/rok	Potřebná doba pojištění /v letech
před rokem 2010	25
2010	26
2011	27
2012	28
2013	29
2014	30
2015	31
2016	32
2017	33
2018	34
po roce 2018	35

Zdroj: ČSSZ, 2014 [online].[cit. 2015-03-03].

Tabulka 7: **Vývoj věkové struktury obyvatelstva ČR v letech 2000 – 2065 (v %)**

ROK	2000	2010	2015	2020	2025	2035	2045	2055	2065
věk 0-14	16,4	14,2	15,1	15,6	14,9	13,0	13,3	13,9	13,2
věk 15-64	69,8	70,6	67,2	64,4	63,4	62,5	57,0	53,7	54,6
věk 65+	13,8	15,2	17,7	20,1	21,7	24,5	29,6	32,4	32,2

Zdroj: Demografie: Svobodová, 2012. [online].[cit. 2015-03-03], primární zdroj ČSÚ

Příloha 3

DOTAZNÍK K PRAKTICKÉ ČÁSTI BAKALÁŘSKÉ PRÁCE - VZOR

Růžena Vrkoslavová

TÉMA: DŮCHODOVÁ REFORMA ČESKÉ REPUBLIKY

Obor VSRR, PEF ČZU v Praze

V každé otázce zvolte prosím pouze jednu možnou variantu, kromě otázky č. 10 a 15.

1. Pohlaví

- Muž
- Žena

2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní
- Středoškolské bez maturity
- Středoškolské s maturitou
- Vysokoškolské

3. Jaký je Váš současný status?

- Zaměstnaný
- OSVČ
- Student
- Důchodce
- Bez zaměstnání

4. Jaký je Váš věk?

- 18 - 25
- 26 - 34
- 35 - 45
- 46 a více

5. Do jakého věku předpokládáte, že je člověk schopen efektivně vykonávat svou práci?

- Do 55
- 56 – 60
- 61 – 65
- 66 – více

6. Víte, v kolika letech budete odcházet do důchodu?

- Ano
- Ne
- Nevím, zatím jsem se o to nezajímal/la

7. Váš hrubý měsíční příjem v Kč?

- Do 10 000
- 10 001 – 15 000
- 15 001 – 20 000
- 20 001 – 25 000
- 25 001 – více

8. Spoříte si na důchod?

- Ano
- Ne

9. Kolik si spoříte měsíčně na důchod v Kč?

- 100 - 500
- 501 - 1 000
- 1 001 - 2 000
- 2 001 a více

10. V případě, že jste odpověděli na otázku č. 8 ano, že si spoříte na důchod, uveďte jakým způsobem? (zvolte alespoň 1 z možných odpovědí)

- Důchodové spoření - II. pilíř
- Doplnkové penzijní spoření - III. pilíř
- Běžný účet
- Spořicí účet
- Stavební spoření
- Pronajímám nemovitost
- Akcie
- Jiný způsob, uveďte jaký.....

11. V případě, že si spoříte na důchod, u jaké penzijní společnosti?

- Allianz penzijní společnost, a.s.
- AXA penzijní společnost, a.s.
- Conseq důchodová penzijní společnost, a.s.
- Conseq penzijní společnost, a.s.
- Česká spořitelna - penzijní společnost, a.s.
- ČSOB Penzijní společnost, a.s., člen skupiny ČSOB
- ING Penzijní společnost, a.s.
- KB Penzijní společnost, a.s.
- Penzijní společnost České pojišťovny, a.s.

12. Využíváte III. pilíř?

- Ano, mám původní penzijní fond (od 1. 1. 2013 transformovaný fond)
- Ano, mám účastnický fond (nově vzniklý od 1. 1. 2013)
- Ne, spořím si na penzi sám/sama

13. V případě, že jste odpověděli na otázku č. 8, že si nespoříte na důchod, uveďte proč?

- Nepovažujete to za důležité
- Spoleháte na zajištění v penzi od státu
- Nedostatek finančních prostředků na spoření

14. Do II. pilíře (důchodové spoření) se přihlásilo málo účastníků, co vnímáte jako hlavní důvod proč?

- Negativní postoj politické scény
- Nedostatečná informovanost o tom, co II. pilíř spořitelům na důchod nabízí
- Nedůvěra občanů v soukromé správce peněz
- Nedůvěra občanů z titulu iniciování vzniku II. pilíře státem

15. Co očekáváte od reformy důchodového systému České republiky? (zvolte max. 2 možnosti)

- Zvýšení výše důchodu
- Snížení výše důchodu
- Dřívější odchod do důchodu
- Pozdější odchod do důchodu
- Nevím, co mám očekávat

Děkuji za Váš čas strávený vyplněním tohoto dotazníku.